
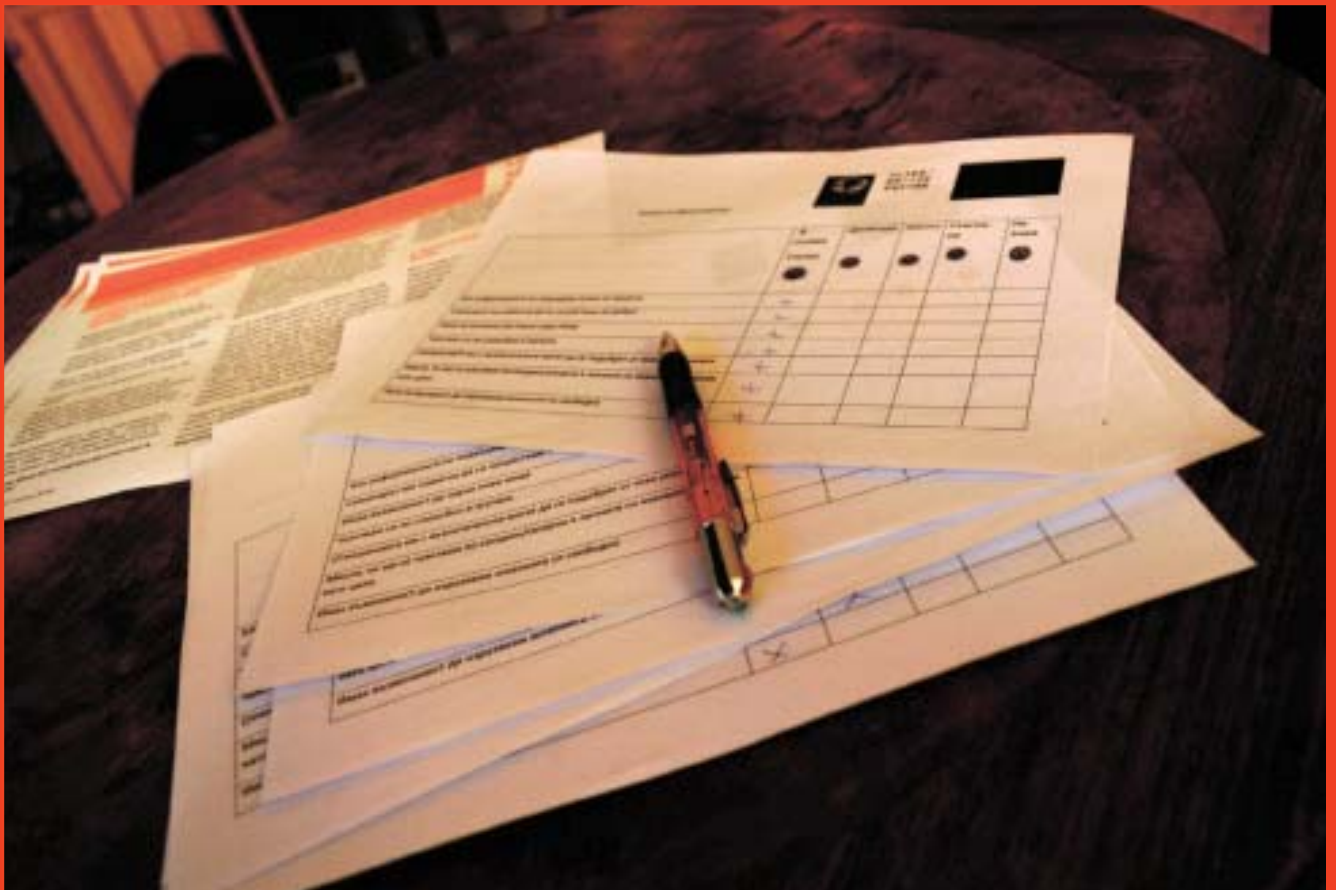

АЛТЕР
НАТИВНО
БЪДЕЩЕ

**Транснационален
каталог на добрите практики**

Съдържание

1. Въведение	1
2. Критерии за идентифициране на добрите практики.....	3
3. Подбрани добри практики.....	5
3.1 Джендър и интерсекционалност	5
3.2 Безопасност от насилие онлайн и офлайн.....	12
3.3 Детско участие (оценяне на мислите, чувствата и гласа на младите хора), емоционално образование и овластяване	25
4. Заключение	34

1. Въведение

Този каталог е подготвен като част от проекта "Различно бъдеще. Овластяване на деца, настанени в институции за алтернативна грижа, преживели насилие, чрез специализирана програма за изграждане капацитета на професионалисти, отчитаща спецификите на пола и с фокус върху детето", финансиран от Европейския съюз (Споразумение за отпускане на средства №: JUST/2014/SPOB/AG/VICT/7405). Неговият фокус пада върху една изключително уязвима група млади хора, а именно младежите, живеещи в центрове за резидентна грижа. Една група, която е често пренебрегвана и забравяна, която обаче се нуждае от големи целенасочени усилия и подкрепа, за се помогне на тези млади хора да превъзмогнат травмите и да достигнат пълния си потенциал. Организации от шест европейски страни обединиха силите си, за да работят в партньорство по този проект: Fundació Surt (Барселона, Каталуня), Verein für Männer und Geschlechterthemen Steiermark (Грац, Австрия), Children in Scotland (Единбург, Шотландия), Dissens (Берлин, Германия), Istituto degli Innocenti (Флоренция, Италия) и Фондация "Асоциация Анимус" (София, България).

Каталогът представя поредица от практики, успешно приложени и изпробвани от партньорите в проекта за работа с млади хора в центрове за резидентна грижа. Целта му е да осигури на професионалистите в такива институции специфични начини как да помагат на младите хора, за които се грижат, да се чувстват по-сигурни и по-овластени, като се придържат към изцяло насочен към децата и съобразен с пола им подход.

Потенциалните потребители на каталога са предимно професионалисти, които работят с такива младежи или се интересуват от темата, както и изследователи, други специалисти, работещи с деца в групов формат или принципно интересувачи се от груповата работа и интерактивни дейности.

Макар настаняването в център за резидентна грижа да се смята за последен вариант в съвременните практики, свързани с грижата за децата, много деца в цяла Европа все още живеят в институции. Като група те са изключително уязвими – обикновено са преживели травма, изоставяне, малтретиране или липса на грижи; а според Насоките на ЕС за промотирането и защитата на правата на детето (EU Guidelines for the Promotion and Protection of the Rights of the Child), децата от уязвимите групи са изложени на особено големи рискове и са заплашени от дискриминация, маргинализация и изключване. Това ги превръща в група с много специфични потребности, с която се работи изключително трудно.

Професионалистите, работещи с такива деца, изпълняват ключова роля – да им помогнат да се справят с травмата и да изградят вътрешна сила и способност да отстояват правата си и да предотвратяват ситуации на насилие в бъдеще. Затова проектът „Алтернативно бъдеще“ имаше за цел на първо място да оцени потребностите както на децата, така и на професионалистите, и въз основа на тази оценка да се разработят и проведат поредица от семинари за младите хора в институциите за резидентна грижа, след което да се изберат най-ефективните от тях, за да могат да се използват отново в различни ситуации.

Проектът е реализиран шест европейски региона: Каталуня (Испания), Щирия (Австрия), Берлин (Германия), Единбург (Шотландия), Флоренция (Италия) и София (България). През първия му етап потребностите и настоящата ситуация на деца и професионалисти в институции за резидентна грижа във всички тези райони бяха оценени чрез фокус групи, дискусии и въпросници и резултатите бяха обобщени в транснационален доклад. Резултатите от тази начална оценка показаха, че във всички тези места все още съществуват центрове за резидентна грижа, но, като част от процесите на обща деинституционализация, институциите стават по-малки и по-приспособени към потребностите на децата. Младите хора се нуждаят от сигурна

среда, която дава възможност за сигурни взаимоотношения, в които няма насилие, както и за почивка и развлечения; обгрижваща среда, в която към тях се проявява уважение и им се помага за развиване на чувство на принадлежност, среда, която предлага овластяване и в която се отчита, че децата имат права; среда, която създава и образователно пространство, в което младежите се учат на умения, на това как да бъдат уверени и на начини за справяне с травмата.

В много случаи обаче, поради липсата на тренинг, опит и ресурси, някои от правата и потребностите на децата се пренебрегват, като правото на участие, правото на усамотение и т. н. Съществува също така риск методите на работа в центровете за резидентна грижа да са планирани и осъществявани в съответствие само с представата на възрастните за потребностите на децата и тяхното удовлетворяване.

Ето защо един от въпросите, които повдига този проект, е: Кои са главните трудности, които срещат професионалистите, и как може да бъде увеличена компетентността им. Да се помага на млади хора, преживели насилие, във всички участващи райони бе разпознато като сериозно предизвикателство, ето защо е наложително професионалистите да изграждат и доразвиват своите умения. За да помогнат на младите хора, те трябва да се научат да създават среда на безопасност и подкрепа, даваща не само физическа сигурност и комфорт, но и да бъдат наясно с причините за травмата и насилието, с подлежащите процеси и с техния ефект в краткосрочен и в дългосрочен план.

Друг ключов аспект, с който някои професионалисти срещат затруднения, е рефлексията върху пола и половите роли и как те се отразяват на преживяното от младите хора насилие и опитите им да се справят с него. За по-доброто разбиране на този аспект е необходимо професионалистите да изследват собствените си идеи за половете и начина, по който те влияят върху взаимоотношенията със и грижите им за младите хора.

Оценката за потребностите на професионалистите във всички региони, свързани с проекта, показва, че са изключително заинтересовани да развият способността си да работят с деца, преживели насилие и травма. Джендър образоването, разнообразието и правата на детето също са теми, интересоващи живо професионалистите. Затова, въз основа на първоначалното проучване, бе подготвена програма за повишаване капацитета на професионалисти от центрове за резидентна грижа и в шестте партниращи си страни, чийто фокус пада върху джендър нормите и стереотипите, въвеждането на джендър и интерсекционална перспектива в центровете за резидентна грижа, създаването на безопасна среда за младите хора, зачитането на практика на правата на детето и превенцията на насилието, основано на пола.

Разбира се, една програма за изграждане на необходимите умения като еднократно събитие не е достатъчна, затова следващият етап на проекта бе подготвянето и изпробването на специфични семинари (тренинги) за деца в различни институции за резидентна грижа, така че впоследствие тези семинари да служат като модел, който може да се прилага отново и отново с други групи и различни условия. Тези практики може да послужат като инструменти, готови за прилагане от професионалистите при работата им с младите хора, за да могат да им помагат да контролират по-добре своите емоции, да се чувстват по-сигурни, да си изработват конструктивни техники за справяне с трудностите в живота, да постигат по-добро разбиране за насилието и последствията от него, както и за ефекта на джендър нормите и ролите от своя опит и поведение.

Най-ефективните от тези семинари са представени в този каталог. Той включва критериите за подбора на семинарите, а след това представя всеки конкретен семинар по начин, запознаващ читателя с контекста, в който е осъществен, както и описание как може да бъде приложен отново. Включени са също така допълнителни източници, контакти и коментари за оценката на семинара.

Описаните семинари са групирани в три категории: 1) джендър и интерсекционалност; 2) безопасност от насилие онлайн и офлайн и 3) детско участие (оценяване на мислите, чувствата и гласа на младежите), емоционално образование и овластяване. Без съмнение някои области се застъпват, така темата за равенството между половете върви ръка за ръка с превенцията на

насилието. Нещо повече, трите категории са взаимосвързани и е най-добре семинарите да се прилагат комбинирано. Надяваме се този каталог да се използва като серия от добри практики и да бъде от помощ за професионалистите, които се стремят да осигуряват възможно най-качествени грижи за младите хора в центровете за резидентна грижа.

2. Критерии за идентифициране на добрите практики

Водеща предпоставка: Добрите практики са подбрани така, че да отговарят на потребностите на младите хора от институции, установени в първата фаза на проекта. Такова съответствие е прието като необходимо предварително условие за идентифициране на добри практики.

Определение за добра практика: Добра практика в контекста на настоящия каталог може да бъде описана като специфична тренингова дейност (семинар), която отговаря на определени критерии, описани по-долу, и поради това се препоръчва като модел. Това е интервенция, която е вече изпробвана и успешно приложена; ефективността ѝ се определя в съответствие със способността ѝ да отговаря на идентифицирани потребности/проблеми и, като цяло, способността ѝ да удовлетворява комплексни изисквания. Добрата практика е интервенция, която може да се смята за успешен опит, заслужаващ да бъде споделен и повторен, така че повече хора да могат да се възползват от нея.

Критерии за добра практика: За да се определи дали дадена интервенция може да бъде определена като „добра практика“, трябва да се вземат предвид следните критерии:

- **Ефективност:** „Добрата практика“ е доказала стратегическата си уместност като начин (ако не и като най-ефективния) за постигане на специфична цел или разрешаване на даден проблем, например овластяване на момичета и момчета, преживели насилие. Тя е била приложена с успех и е оказала положително

въздействие върху децата. Сравняването на постигнатите резултати с очакванията предполага правенето на последваща оценка (оценка, направена при или след осъществяването на дадена интервенция) посредством инструменти за оценка (например въпросници), предоставени на заинтересованите лица. Заинтересованите лица са децата, спрямо които е приложена интервенцията, както и заобикалящите ги хора, на първо място сред тях – персоналът от центъра за резидентна грижа.

- **Сензитивност към темата за пола:**

Тренинговата дейност би трябвало да насърчава прилагането на подход, свързан с въпросите на пола и рефлексия върху джендър стереотипите, с цел поощряване равенството между половете, както и подход, насочен срещу дискриминация въз основа на сексуална ориентация и полова идентичност във и извън центровете за резидентна грижа (Вижте „Насоки за семинарите“).

- **Подход, ориентиран към правата на детето/детското участие:**

Дейността трябва да е в съответствие с правата на детето, в частност да насърчава принципите за най-добрия интерес на детето, на детското участие и на липсата на дискриминация (вижте „Насоки за семинарите“).

Даващите възможност за участие подходи са от основно значение, тъй като създават във всички усещане, че заедно вземат решения и действат. За всяка тренингова дейност би трябвало да проличава как е била разработена и приложена посредством процес на участие, при който бе-

нефициентите, тоест младите хора, са били консултирани и включени предварително. Освен самите деца, могат да бъдат включени и други хора, свързани по един или друг начин с тях, в частност техните родители, когато обстоятелствата го позволяват (когато родителите не са извършителите на насилие и когато отношенията с родителите не се смятат за рискови за децата в центровете за резидентна грижа), други важни членове на семейството, учителите, лидерите на младежки организации, посещавани от децата, и т. н. (например образователни и развлекателни дейности за ценността на спорта могат да бъдат идентифицирани и приложени с участието на училището и спортни организации, за да се осигури последователен подход в различна среда).

- **Повишаване на резилиентността:** Една „добра практика“ би трябвало да допринесе за намаляване на риска от бъдещо насилие и свързаните с него рискове (като саморазрушително поведение или злоупотреба с психоактивни вещества), като намалява рисковите и увеличава защитните фактори (самоуважение, знание, осъзнатост, чувство за принадлежност и т. н. – вижте също „Насоки за семинарите“), и по този начин – и на устойчивостта.

- **Иновативност:** Дадена тренингова дейност може да бъде сметната за иновативна, когато има новаторско съдържание спрямо целите (напр. засягането на деликатни въпроси като поощряване на поведение без дискриминация въз основа на полова идентичност или сексуална ориентация, превенция на насилието, основано на пола, правото на уединение за момичетата/момчетата в центъра за резидентна грижа и т. н.); спрямо процеса и методологията; спрямо стратегиите, които прилага (напр. използването на инструменти, улесняващи участието) или спрямо контекста.

- **Достъпност на информацията:** Наличната информация, описваща специфичната тренингова дейност, да се дава в ясна, логична, завършена, хомогенна, достоверна и синтезирана форма като

предварително условие за възпроизвеждане и пренасяне другаде на опита, свързан с проекта, и за осигуряване на широко участие на действащите в една и съща сфера хора.

- **Възможност за възпроизвеждане и пренасяне:** Добрата практика би трябвало да има потенциал за възпроизвеждане и следователно – да може да бъде адаптирана за подобни цели в различни ситуации, включително на различни географски територии. В идеалния случай би трябвало да има възможност практиката да бъде възпроизвеждана при минимално адаптиране за юноши в центровете за резидентна грижа с различни характеристики (миграционен произход, увреждания, трудности при учене, поведенчески проблеми, различен социален и икономически произход, осиновени, в това число и международно осиновени деца и т. н.) Затова възможността за възпроизвеждане предполага потенциалното хоризонтално и вертикално интегриране на главните характеристики на действието.

- **Устойчивост:** Устойчивост тук означава (а) съвместимост с наличните ресурси, евентуално подпомогната от сравнителен анализ на разходите с други подобни инициативи, както и потенциал за набиране на нови средства; следователно би трябвало да предвиди финансовите си ресурси след приключването на финансирането от ЕК проект; и (б) съвместимост със социалните и политическите структури и контекст.

3. Подбрани добри практики

3.1 Джендър и интерсекционалност

3.1.1 Приемете равенството между половете и се изправете срещу насилието, основано на пола

Организация: Фондация „Асоциация Анимус“

Контекст

Семинарът е проведен в SOS Детски селища – тази организация поддържа два резидентни центъра в София, всеки за десетина момчета и момичета на възраст между 14 и 18 години. В семинара взеха участие живеещите в единия от тях, „Приятели“.

Обитателите на центъра са тийнейджъри, възраст, в която въпросите за идентичността като цяло и за половата идентичност, в частност, заемат централно място. Освен това са преживели насилие и травми и е възможно да са започнали да приемат като нормални някои форми на насилие, включително основаното на пола, и да са се сблъскали с отрицателни примери на джендър стереотипи. Затова бе решено, че темите за половите роли и равенството между половете могат да бъдат от голяма полза за тях.

Обосновка

Фокус групи с деца и професионалисти бяха проведени в същия център в предходния етап на проекта, затова някои от проблемите и потребностите на обитателите му и на персонала бяха идентифицирани – свързани предимно с личната безопасност, границите, разпознаване на насилието, насилието, основано на пола и неравенството между половете. Темите бяха подбрани също така въз основа на интервю с ръководителя на центъра, който ни даде информация за предишни тренинги и дейности с децата и какви са настоящите им нужди.

Практическа организация

Семинарът се проведе в центъра, сутринта, в удобен за децата ден.

Продължителност: 2 часа

Материали: флипчарт, хартия, маркери, химикалки, ножици.

Участници

7 участници – 5 момчета и 2 момичета – на възраст между 15 и 18 години.

Осъществяване (структура, дейности, наблюдения)

Подготовка на обстановката и материали. Участниците сядат в кръг или полукръг. Запознаване – всеки се представя накратко. Провеждащият тренинга дава информация за проекта и темата.

Дискусия за: Какво е джендър/пол? Какво е равенство между половете? Можете ли да дадете примери за равенство и за неравенство от собствения си опит?

Упражнение „Кутия на половите роли“:

- На 2 листа от флипчарт провеждащият тренинга начертава два квадрата и пише на първия „Дръж се като дама“, а на втория – „Дръж се като мъж“.

- Питат групата дали е чувала често изрази като „Дръж се като дама“ и „Дръж се като мъж“ и насърчават участниците чрез брейнсторминг да опитат да си изяснят какво изразява всяка една от тези фрази и какво се очаква, когато кажем на някого да се държи като мъж или като дама. Техните предложения се вписват върху флипчарта.

- Съдържанието на двата квадрата се сравнява – какви са различията, има ли прилики?

- „Да мислим нестандартно, извън рамките“ – тогава се моли групата да помисли какво поведение се смята от обществото за излизащо извън рамките на тези квадрати.

- Какво става с мъжете и жените, чието поведение излиза извън рамките? Как ги наричат? Как се отнасят към тях?

Дискусия: Може ли човек винаги да действа „в рамките на традиционно установеното“? Нужно ли е? Как са възникнали тези очаквания? По какъв начин неравенството между половете се превръща в проблем за всички?

Представяне на темата за насилието, основано на пола, дефиниции от треньора. Молят се участниците да дадат примери за такова насилие. После групата обсъж-

да възможни решения на тези ситуации. Приключване: споделяне на последни коментари, заключения от провеждащия тренинга, обратна връзка.

**Упражнението „The Gender Boxes“ е създадено от Oakland Men's Project. Модифицирано е незначително за целите на семинарите тук. Линк за него е даден в частта с източниците.*

Критерии за идентифициране на добра практика

Вярваме, че семинарът беше:

- Ефективен – накара младите хора да се замислят за джендър ролите и стереотипите по-задълбочено.
- Изразяващ отношение към пола – очакванията въз основа на пола и насилието, основано на пола, бяха фокусът на дискусиата. Упражненията целяха да илюстрират как подобни очаквания могат да бъдат опасни и ограничаващи.
- Насърчаващ участието – децата споделяха своите идеи за джендър ролите и стереотипите и как да се преодолеят. Повишаващ резилентността – помагашки на участниците да осъзнаят по-добре какво представлява насилието, основано на пола, и давайки им идеи и стратегии, с чиято помощ да го идентифицират и да се справят с подобни ситуации.
- Образователен (даващ информация).
- Възможен за възпроизвеждане – може да се провежда отново с друга група.
- Устойчив – може да се прилагат отново от други професионалисти, участващи в проекта в бъдеще, без да има нужда от допълнителни ресурси.

Трудности при изпълнението

Не всички млади хора в центъра имаха възможност да участват и в групата имаше повече момчета.

Също така, в началото някои от тези момчета демонстрираха несериозно отношение (известна склонност да се държат като клоуни), но тази тенденция изчезна в процеса на провеждане на семинарите; вероятно беше реакция на теми като джендър, които не се дискутират често открито и пораждат нервност. Интерактивният подход се оказа от полза в тази ситуация.

Постигнати резултати

По-добро разбиране за насилието, основано на пола, и джендър ролите/очакванията и отражението им върху живота на участниците. Някои идеи и стратегии за справяне, свързани с насилието, основано на пола.

Оценка (въз основа на оценката на децата и професионалистите)

Оценката беше двойна: 1) чрез въпросници за обратна връзка, разработени за проекта и адаптирани към темата на семинарите, и 2) въз основа на наблюдения на треньора и взаимодействието му с участниците. Семинарите бяха оценени като полезни както за участниците, така и за провеждащия тренинга. Темите бяха интересни за младите хора и дори онези от тях, които първоначално се включиха неохотно, впоследствие участваха пълноценно. Интерактивният формат бе особено благотворен в това отношение. Децата се заинтригуваха от темите и даваха свои примери при дискусиите.

Устойчивост на дейността

Смятаме, че проведения семинар е с устойчиви резултати, тъй като помогна на участниците да започнат да мислят по нов начин и разясниха някои неща в живота им. Темата за пола и идентичността винаги е от основно значение за юношите. Също така семинарът (или отделни части) лесно може да бъде възпроизведен с различна група, тъй като се нуждаят от малко ресурси и време.

Заключения

Мислим, че семинарът изпълни предназначението си и бихме го използвали отново при работата с млади хора.

Контакти

<http://sosbg.org/>
marin.zarkov@sosbg.org
animus@animusassociation.org
<http://animusassociation.org/>

Източници

<https://www.pcc.edu/resources/illumination/documents/gender-role-boxes-glbqt-and-sexism-exercise.pdf>

3.1.2 Джендър месец Организация: DISSENS

Контекст

Терапевтичната група включва 14 млади хора на възраст 14-18 години, диагностицирани с психично разстройство. Те живеят в този дом (разделени на 2 групи) и за тях се грижат възпитатели, социални работници, психолози и детски и младежки психолози.

Обосновка

Преценката за потребностите, направена от „Алтернативно бъдеще“, установи, че младите хора в центровете за резидентна грижа отчасти следват джендър стереотипите, както са им представени от медиите, връстниците и възрастните хора. Макар да е съгласен с това, персоналът в този център бе на мнение, че има нужда от по-специфични джендър предложения. Особено се тревожеше, че момчетата не получават достатъчно внимание, тъй като момичетата стоят много повече в общите места на центъра, докато момчетата се крият по стаите си. След анализирането на това явление се оказа, че момчетата и момичетата не са хомогенни групи, напр. някои момчета наистина приемаха предложения, а само някои момичета доминираха в групова среда, докато другите момичета оставаха на втори план. Затова се роди идеята да бъдат организирани семинари, посветени на пола, за да се повиши осъзнаването на свързани с половете въпроси, да се поставят под въпрос предразсъдъците и нормите, възпроизвеждащи образи като „всички момчета са такива“ и „всички момичета са едни-какви си“. Планирахме поредица от семинари, които да бъдат осъществени в различна среда в рамките на един месец, който да бъде наречен „Gender Month“.

Практическа организация

Семинарите бяха проведени в институцията за резидентна грижа по различни поводи (редовни групови вечери и специални събития). По този начин те ще намерят мястото си във всекидневния живот на институцията.

Участници

14 деца между 14 и 18 години от двата пола.

Осъществяване (структура, дейности, наблюдения)

Показване и обсъждане на кратки видеоматериали.

Персоналът подбра кратки филмчета от Интернет (1-5 минути), свързани с джендър темата и създадени в по-голямата си част от младежки медиен проект; в него млади хора разглеждат някои проблеми, свързани с пола: норми за мъжественост, насилие между момичета, портрет на трансполови деца. Включен е също така музикален филм за хомофобията и филм, обясняващ термина „джендър“. Персоналът показа тези филми и ги обсъди с младите хора.

Изпълняване на свързани с темата „джендър“ дейности с всеки.

След осъзнаването на разликите между момчетата и между момичетата, професионалистите решиха, вместо различни дейности за момичетата и момчетата, да предложат на всички младежи да избират от набор дейности, някои от които в обществото се приемат за мъжки, а други – за женски. Това включваше „вечер на красотата“, по време на която всеки си направи маска на лицето, обсъждаха се грижите за ноктите и се даваха съвети във връзка с бръсненето. Втора вечер включваше игра на футбол. Предлагайки това на всички млади хора, професионалистите показаха, че тези дейности са за всеки и че могат да обсъдят коя от дейностите се смята за „момичешка“ или „момчешка“ и защо е така. Така джендър нормите сред младите хора могат да бъдат поставени под въпрос и да бъде насърчено поведение на несъобразяване с очакванията на обществото, свързани с пола. Участието в това бе доброволно.

Критерии за идентифициране на добрите практики

- Изразяване на отношение към половете: поставяне под въпрос на джендър нормите и допускане на нестереотипно поведение.
- *Участие на децата:* младите хора бяха включени в планирането на „джендър дейности за всеки“, така че тези събития да бъдат привлекателни за всички.

- **Ефективност:** младите хора разсъждаваха за джендър нормите и изпробваха дейности, които не бяха правили досега поради джендър нормите.
- **Повишаване на резилиентността:** младите хора са насърчавани да подбират дейности в съответствие със своите предпочитания, а не според това, което другите смятат за правилно.
- **Новаторство:** концепцията за джендър месец в институция за резидентна грижа, който може да се провежда веднъж годишно и да вдъхновява други дейности през годината, е нова.

Трудности при изпълнението

Не се съобщава за трудности. Дейността попада на всички! За да се справят с тази дейност, специалистите се нуждаят от общи познания по въпросите за пола, тъй като младите хора ще задават въпроси или ще създават трудности, на които педагозите трябва да могат да реагират. Преминването на обучение за ориентирана към пола педагогика преди провеждането на тази дейност е силно препоръчително.

Постигнати резултати

Младите хора разсъждаваха за джендър нормите, научиха нови неща благодарение на видеоматериалите и изпробваха дейности, които не бяха правили досега.

Оценка (въз основа на оценката на децата и специалистите)

Младите хора участваха с удоволствие в дейностите през този месец. След като

гледаха видеоматериалите, задаваха въпроси и обсъждаха теми, свързани с пола, както помежду си, така и с специалистите. По време на дейностите се забавляваха много и даваха да се разбере, че биха искали да правят това отново. Оценката, направена устно, потвърди впечатлението, че младите хора не само харесват дейността, но и имат полза от нея, както като личен опит, така и във връзка с педагогическите цели.

Устойчивост на дейността

Изпълняването на различни дейности в рамките на един месец увеличава ефективността устойчивостта, тъй като темата за пола се дискутира многократно. Правено поне веднъж годишно, това упражнение ще покаже на младите хора, че могат да говорят с персонала по джендър въпроси и че институцията е среда, където няма дискриминация срещу поведение, което не се съобразява с джендър стереотипите и очакванията на обществото.

Заклучения

Дейността е добра идея, защото включва повече от една активност и същевременно е ограничена до определени времеви рамки, така че персоналът, нямаш опит в свързаното с половете обучение, да може да я провежда, да разсъждава върху това обучение и да го усъвършенства за следващото му издание.

Контакти

alternative-future@dissens.de
<http://www.dissens.de>

„На някои участници им беше трудно да се идентифицират с роля, което вероятно означава, че имат по принцип проблеми с участието в ролеви игри. Методът дава възможност тази способност да бъде подобрена.“

3.1.3 Ролева игра „Като в реалния живот“

Организация: Verein für Männer- und Geschlechterthemen Steiermark

Контекст

Този метод беше използван за първи път в център за резидентна грижа за 40 момчета и момичета на възраст между 11 и 18 години. Те живеят в наподобяващи семейства общности (някои – само от момичета, една – само от момчета, останалите – смесени). Младешите също така работят там – професионалните учебни центрове се намират край жилищата. Освен това институцията предлага класна стая и професионална ориентация. Управява се от местните власти и в персонала влизат представители на различни професии.

Обосновка

Методът бе избран, тъй като във всички страни обучението в сферата на правата на детето и разнообразието бе избрано от около 1/3 от интервюираните професионалисти (вижте доклада от транснационалната оценка на потребностите от 2016 г. на „Алтернативно бъдеще“). Затова в Австрия тази тема стана част от програмата за формиране на умения. В програмата бе включена версия за пълнолетни на ролевата игра „Като в реалния живот“ и професионалистите осъзнаха по-добре разнообразието на качествата на младите хора в техния център за резидентна грижа. Впоследствие тази игра бе използвана за първи път във въпросния център за резидентна грижа. Тя дава възможност на младия човек да се потопи в дадена роля, да почувства отвътре дадения образ и какво означава да бъдеш облагодетелстван или да си в неравностойно положение в обществото.

Практическа организация

Семинарът „Като в реалния живот“ бе приложен първоначално в общност от момичета и продължи 1 час. Изборът да се проведе в институция, в която живеят само момичета, не бе преднамерен. Методът може да се използва за групи с различни съчетания на половете, а не само за съставени единствено от момичета.

Продължителност: около един час.

Оборудване: кутия с карти за ролите (вижте приложения немски вариант с карти за ролите)

Социални педагози избраха времето след вечеря, защото именно тогава в този център за резидентна грижа има възможност да разговарят в релаксирана атмосфера с децата и младежите. Едночасовата продължителност се вместише добре в този период след вечеря.

Участници

Започнахме с осем момичета между 12 и 19 години, но оценката показва, че възрастта би трябвало да бъде между 14 и 19 години (вижте Осъществяване), един професионалист.

Изборът да се проведе в институция, в която живеят само момичета, не бе преднамерен. Методът може да се използва за групи с различни съчетания на половете, а не само за съставени единствено от момичета.

Осъществяване (структура, дейности, наблюдения)

Описание и структура на метода в Peer Think Manual (2009), стр. 103-109 (вижте приложението).

Коментари, наблюдения/опит в пилотната фаза:

В пилотната фаза стана ясно, че на някои от младите хора им е трудно да съчетаят ролята със ситуацията, затова методът би трябвало да бъде за участници на възраст над 14 години, а социалните педагози би трябвало да адаптират ролите, речника и

описанието на ролите в съответствие с опита и социалната компетентност на участниците.

Коментари за структурата:

- Професионалистът разясни метода на този семинар.
- Ролите бяха разпределени, като всеки от участниците взе една карта с роля от кутията.
- Участниците пазиха в тайна каква роля им се е паднала (освен от професионалиста) до фазата на разбора.
- Участниците можеха да задават конфиденциално на професионалиста въпроси във връзка с описаната ситуация. Някои участници имаха въпроси за своята избрана роля (реч, тип роля). Професионалистът даде необходимите разяснения, напр. определени думи, допълнителна информация за избраната роля, така че младият човек да може да се потопи в ролята.
- На някои участници им беше трудно да се идентифицират с роля, което означава, че вероятно имат по принцип проблеми с участието в ролеви игри. Методът дава възможност тази способност да бъде подобрена.
- Фазата на разбор и обсъждане на това, което младите хора са преживели във фазата на потапяне в своята роля, е много важна част от семинара: младите хора споделиха, че са имали обърквания и любопитни чувства във връзка с позицията си по време на разиграването на ролите. Във фазата на разбор поговорете за случките, когато младият човек не е в състояние да направи крачка напред и така губи връзката си с другите (Какво означава това, когато са сред връстници? А в училище? Или в обществото като цяло?). Един от източниците на този метод е наречен „privilege test“ („тест за привилегии“) (Barbara Lesch McCaffry – вижте препратките). Избягвайте да използвате думите „privilege test (тест за привилегии)“ при този метод. При употребата им в пилотната фаза, някои от младите хора възприеха „тест“ като училищно изпитване и това ги напрегна, а думата „привилегия“ се оказва непозната за някои от тях и те я асоциираха с „нещо много трудно“. „Разиграване на роли като в реалния живот“ изглежда привлекателно заглавие.

Критерии за идентифициране на добрите практики

- Насоченост към въпросите на пола: размисъл за джендър стереотипите и интерсекционалните привилегии и неравностойното положение. Посредством ролите темите сексуална ориентация и полова идентичност бяха въведени и дискутирани от младите хора от центъра за резидентна грижа. В пилотната фаза този метод бе приложен в група само от момичета, но това не бе умишлено – семинарът може да се използва за всички полове.
- Подход, ориентиран към правата на детето/участието: участниците осъзнаха правата и възможностите на различните роли. Изпълнявайки друга роля, те сравняваха привилегиите и правата ѝ с другите роли. Участниците говориха за своите чувства и преживявания и за правата и шансовете на разиграната от тях роля.
- Иновативност: макар методът да се използва в тренинги с други рисковни групи (като тренинги за пълнолетни по въпросите на пола), този тип разиграване на социални роли е нов метод за институциите за резидентна грижа.

Трудности при изпълнението

В пилотната фаза стана ясно, че на някои от младите хора им е трудно да съчетаят ролята със ситуацията, затова методът би трябвало да бъде за участници на възраст над 14 години. Речникът и описанието на ролите би трябвало да се адаптират в съответствие с опита и социалната компетентност на участниците преди началото на разиграването на ролите. Прилагайте този метод в релаксирана атмосфера и в момент, когато ще разполагате с достатъчно време за правене на разбор на ролите, за размисъл и обсъждане след приключване на разиграването на ролите.

Постигнати резултати

Участниците се учеха да се потапят в различни роли, да преживяват различни джендър роли, привилегии и чувства, възникващи в различните фази на разиграване на ролите, когато имаха подобни, много по-големи или много по-малки възмож-

ности от другите участници. Всеки участник имаше възможност да сподели своето мнение и гледна точка. След направената впоследствие оценка (въпросници) педагогът каза, че методът е подходящ за обсъждане на социалните норми, произход, сексуална ориентация, които са винаги важни и актуални теми в работата с младите хора и превенцията на насилието.

Оценка (въз основа на оценката на децата и професионалистите)

Резултати от оценъчния въпросник, попълнен след семинара от професионалиста: Участниците проявиха голяма ангажираност към процеса. В процеса на тренинга социалните педагози останаха с впечатление, че участниците не разбират темата, затова е много важно професионалистът предварително да адаптира речника и ролите в съответствие с нивото на когнитивната и социалната компетентност на участниците. В пилотната фаза участниците дискутираха повече въпросните виртуални роли, отколкото собствените си права и възможности.

Устойчивост на дейността

При направената след приключването на семинара оценка, водещият професионалист определи метода като интересен. За да бъде устойчив, той трябва да бъде признат като инструмент в педагогическата работа в центровете за резидентна грижа, насочен към правата на детето и осъзнаването на разнообразието.

Заклучения

Адаптирайте ролите и речника към възрастта, опита и когнитивното ниво на участниците преди да преминете към разиграването на роли. На метода може да се гледа като на един модул от работата в институциите за резидентна грижа по увеличаване психическата устойчивост на децата и младежите, преживели насилие.

Контакти

Verein für Männer- und Geschlechterthemen Steiermark <http://www.vmg-steiermark.at/>. Contact: Elli Scambor, scambore@genderforschung.at, Anna Kirchengast, kirchengast@genderforschung.at

Concerned RCF: Aufwind, www.aufwind.steiermark.at, Contact: Simone Taferner, simone.taferner@stmk.gv.at.

Източници

<http://www.peerthink.eu/peerthink/content/view/117/123/lang,en/>

Peer Think Manual, метод M16, продукт от проекта "Peerthink – tools and resources for an intersectional prevention of peer violence" от програмата Дафне II, Scambor C. et al (2009), стр. 103 – 109 (приложено), <http://www.peerthink.eu/peerthink/content/view/117/123/lang,en/>, www.peerthink.eu.

Методът се базира върху RealGem & GemTrEx, с адаптации на Blickhäuser, Angelika/ Barga, Henning von (Hrsg.) (2006): Mehr Qualität durch Ein Wegweiser für Training und Beratung im Gender Mainstreaming. Königstein/Taunus.

Базира се също така на Barbara Lesch McCaffry, American Multi-Cultural Studies, Hutchins School of Liberal Studies, и Women's and Gender Studies, Sonoma State University, CA, USA.

Немският вариант за младежи е адаптиран от Mittischek, Lisa, и Kurzmann, Michael (приложен).

3.2 Безопасност от насилие онлайн и офлайн

3.2.1 В безопасност навсякъде **Организация: Фондация „Асоциация** **Анимус”**

Контекст

Семинарът беше проведен в СУПЦ „Княз Борис I“ – този тип институции обединяват резидентната грижа с професионално обучение/развитие на умения в живеещите в него, за да бъдат готови за пазара на труда. Там живеят както момчета, така и момичета, и се работи също така с млади хора с физически или ментални проблеми. Предлаганите услуги са както образователни, така и социална работа и резидентна грижа. Някои от обитателите са непълнолетни, други неотдавна са станали пълнолетни и много от тях работят на непълно работно време.

Фондация „Асоциация Анимус“ работи вече повече от година с институцията, предлагайки различен вид тренинги и семинари за младите хора (свързани предимно с превенция на насилието и експлоатацията). Затова избрахме именно тази дейност, за да постигнем по-голяма последователност и резултатност.

Обосновка

Тъй като оценката на проекта показва, че проблеми като насилие, сигурност, безопасност, лични граници са обикновено част от живота на младите хора, израснали в институции за резидентна грижа, това бе още една причина да се фокусираме върху темата.

Темата за безопасността, сигурната и безопасна среда бе избрана, тъй като става отново особено важна в живота им, когато осъществяват прехода към редиците на работната сила. Като деца с травматична история, те все още може да бъдат уязвими за злоупотреба и експлоатация, да бъдат прекалено доверчиви или да имат проблеми с доверието; възможно е често да гледат на света като на опасно място. Затова фокусът върху сигурността и безопасността е ключов.

Практическа организация

Семинарът в институцията беше проведен рано вечерта, след времето за вечеря за участниците; моментът бе избран така,

че младите хора да бъдат в институцията и да са приключили с дейността си за деня.
Продължителност: 2,5 часа
Материали: маркери за оцветяване, листи хартия, ножици, флипчарт, лепяща хартия.

Участници

11 участници – 4 момчета и 7 момичета – на възраст между 16 и 19 години.

Осъществяване (структура, дейности, наблюдения)

Подготовка на обстановката и материалите. Участниците сядат в кръг или полукръг. Запознаване – всеки се представя накратко. Провеждащият тренинга дава информация за проекта и темите.

Дискусия за: Какво е сигурност и безопасност? Какво е безопасна среда? Как познаваме коя среда е безопасна? Как я поддържаме безопасна?

Интерактивно упражнение „Тайната“ – молят се участниците да напишат върху лист някаква своя тайна, после да поставят листа в плик и да го дадат на треньора. След като събере пликовете, той започва да обсъжда с участниците как се чувстват сега, когато някой държи тайната им. Това води към дискусия как споделянето може да направи хората уязвими. След това водещият тренинга скъсва листите и участниците усещат облекчение, че тайната им няма да бъде разкрита. Това води до друга дискусия: с кого биха споделили лична информация и тайни, как преценяват дали даден човек е надежден или ненадежден, какви лични примери имат за хора и ситуации, които са им се стрували сигурни. По този начин се засяга също така и темата за риска – кога споделянето би било опасно? Използва се джендър перспективата – има ли различия в това, което представителите на различните полове смятат за безопасно, представителите на даден пол по-уязвими ли са и в какви ситуации, и т. н. Кратка пауза.

Безопасна и небезопасна среда – участниците се разделят на две групи. Едната трябва да опише представата си за безопасна и сигурна среда, а другата – своята идея за несигурна и опасна среда. После двете групи представят гледната си точка, двете се съпоставят и се определят общи-

те неща, дефиниращи сигурната среда.

Помощ и защита – кратко обсъждане къде могат да намерят помощ, ако не се чувстват в безопасност. Информация за техните права, свързани с безопасността и сигурността. Въз основа на упражнението и дискусиите децата дават свои препоръки как да бъдат подобри сигурността и безопасността в институцията. Те се записват, за да бъдат представени на персонала. Кратка дискусия относно чувството за принадлежност и как може да бъде подсилено, ако имат възможност да вземат по-голямо участие в ставащото в институцията.

Приключване, последни забележки от страна на участниците и обратна връзка.

**Структурата и упражненията се основават на други тренинги, прилагани от същия водещ, които са модифицирани и адаптирани за този проект.*

Критерии за идентифициране на добрите практики

Вярваме, че семинарът беше:

- Ефективен – накара младите хора да се замислят за джендър ролите и стереотипите по-задълбочено.
- Изразяващ отношение към половете – очакванията въз основа на пола и безопасността бяха фокусът на дискусията.
- Насърчаващ участието – децата споделяха своите идеи и предложения как да бъде създадена по-безопасна и сигурна среда в институцията за резидентна грижа.
- Възможен за възпроизвеждане – може да се провежда отново с друга група.

„Оценката бе базирана на въпросници за обратна връзка, разработени за проекта и адаптирани към темата на семинара, и на наблюденията на провеждащия тренинга и взаимодействието му с участниците.“

- Устойчив – може да се прилага отново от други професионалисти, участващи в проекта в бъдеще, без нужда от допълнителни ресурси.

Трудности при изпълнението

Участниците искаха да споделят идеите си за подобряване на условията в институцията за резидентна грижа, но се притесниха, когато после им беше предложено да ги споделят и с ръководителите ѝ. След известно обсъждане се съгласиха, че би било по-добре поне да започнат да дискутират с персонала предложенията си. Сериозно затруднение за повечето бяха формулярите за обратна връзка, тъй като писането е предизвикателство за много от тях. Водещият тренинга събра доста обратна връзка посредством наблюдение и дискусии.

Постигнати резултати

Участниците анализираха представите си за безопасност и риск, споделиха опита си в тази област с останалите участници и с водещия тренинга, и успяха да идентифицират по-добре някои рискове, на които са били изложени в миналото, и как да ги избягват в бъдеще – във взаимоотношенията си и на пазара на труда. Също така идентифицираха какво формира безопасната среда и какво могат да предприемат, за да направят жизнената си среда по-сигурна – както за себе си, така и за другите. Благодарение на споделения опит, те научиха нови неща едни за други (и казаха, че не им се отдава често да говорят открито), което може да им помогне да си създадат чувство за принадлежност и общност.

Оценка (въз основа на оценката на децата и професионалистите)

Оценката бе базирана на въпросници за обратна връзка, разработени за проекта и адаптирани към темата на семинара, и на наблюденията на провеждащия тренинга и взаимодействието му с участниците. Семинарът бе оценен като полезен както за участниците, така и за провеждащия тренинга. Темите бяха интересни за младите хора, които обясниха, че в институцията за резидентна грижа рядко говорят за

себе си и своите проблеми и семинарът им е предоставил ценната възможност да го направят и да се почувстват по-близки.

Устойчивост на дейността

Смятаме, че е устойчива, защото е свързана с тема, която обикновено е важна и интересна за младите хора; като обитатели на институции те знаят какво е липса на сигурност и на доверие и освен това са група, изложена на риск от злоупотреба с доверието и експлоатация. Упражненията лесно могат да бъдат възпроизведени или адаптирани за подобна група и среда.

Заключения

Мислим, че семинарът изпълни предназначението си и бихме го приложили отново при работата си с млади хора.

Контакти

kapka_georgieva@gbg.bg
animus@animusassociation.org
<http://animusassociation.org/>

3.2.2 Предотвратяване на кибертормоза и онлайн „киберласкателството“ чрез анимационни клипове

Организация: Istituto degli Innocenti

Контекст

Gould Institute управлява две институции за резидентна грижа: „Arco“, където в момента живеят 9 момчета и момичета от 13 до 20 години, и „Colonna“, където в момента живеят 7 момчета и момичета от 12 до 20 години. Семинарите бяха проведени въз основа на една вече съществуваща дейност, наречена „Кръгът“ – среда, в която младите хора могат да дискутират свободно въпроси и дейности, свързани с живота в центровете за резидентна грижа, заедно със своите възпитатели.

Обосновка

Беше избрана темата за кибертормоза и онлайн „киберласкателството“ („grooming“), защото от фазата за преценка на потребностите (от фокусната група както с професионалистите, така и с децата) стана ясно, че тези феномени присъстват във всекидневието на младите хора, но те обикновено нямат представа как да ги разпознаят и да се справят с тях.

Практическа организация

Семинарът бе проведен в дневната на двете институции („Arco“ и „Colonna“) за резидентна грижа и продължи около един час, както става обикновено с дейността, наречена „Кръгът“.

Оборудване: столове, видеоклипове на тема кибертормоз и онлайн „киберласкателство“.

Столовете бяха разположени в кръг, за да се създаде усещане за затворено пространство, където децата да се чувстват достатъчно уверени и сигурни, за да могат да се изявят.

Участници

Около 8 младежи във всяка от институциите за резидентна грижа; двама/трима възпитатели и един доброволец.

Осъществяване (структура, дейности, наблюдения)

Кръг за онлайн „киберласкателството“

Въвеждане в темата:

Фасилитаторите попитаха младежите какво е кибертормоз. Някои от тях вече се бяха сблъскали с темата в училище, докато други имаха по-малко информация.

Гледане и групово обсъждане на видеоклипа за кибертормоза:

Фасилитаторите предложиха на младежите да гледат видеоклипове, разказващи историята на Гаетано; съучениците му си позволяват да се шегуват с него дотам, че да му уредят фалшива среща с момичето, което харесва, а после да се появят на нея, за да я провалят. Видеоклипът представя няколко възможни решения, които могат да бъдат взети от съучениците му, от това да не отидат на измислената среща до възможността да говорят с Гаетано или да кажат на някой възрастен човек какво става. Фасилитаторите подканиха младежите да помислят за възможни решения и какво биха направили те самите, ако се озоват в подобна ситуация. Повечето заявиха, че няма да отидат на срещата. В институцията за резидентна грижа „Colonna“ никой от младите хора не пожела да говори с Гаетано заради това, което щяха да направят после с тях другите им съученици. В центъра за резидентна грижа „Arco“ избраха варианта да говорят с Гаетано едва след груповото обсъждане. Обсъждането засегна също така въпроса за чувствата на Гаетано и възможните му реакции. Единствената възможна реакция според някои от младежите беше прибягването до сила, за да бъдат уважавани. Вариантът да говорят с възрастен човек не беше взета под внимание.

Приключване на дейността

Фасилитаторите приключиха груповото обсъждане с обобщаване на главните засегнати концепции и наблягане върху важноста да се говори с възрастни хора в случаи на тормоз и кибертормоз.

Кръг за кибертормоза

Въвеждане в темата:

Фасилитаторите запознаха младите хора с темата.

„По време на дискусията става ясно, че в институцията за резидентна грижа „Colonna“ никой от младите хора не знае какво е онлайн „киберласкателство“.

Гледане и групово обсъждане на видеоклипа:

Видеоклипът е за историята на едно тринайсетгодишно момиче, което има виртуално приятелство с трийсет и тригодишен мъж, заради което започва да се кара с приятелката си и да се изолира. Клипът предлага различни решения във връзка с това, което би могла да направи приятелката на момичето, за да ѝ помогне. По време на дискусията става ясно, че в институцията за резидентна грижа „Colonna“ никой от младите хора не знае какво е онлайн „киберласкателство“ и се впечатляват от молбата на пълнолетния мъж момичето да изпрати снимки, на които е голо, и от голямата възрастова разлика между двамата. Повечето от тях признават важността на приятелите и поддържането на контакт с реалния свят. Но на въпроса дали биха казали на някого паролата си, някои обявиха, че биха я дали на приятелите си.

В центъра за резидентна грижа „Arco“ групата изглежда знаеше какво е онлайн „киберласкателство“ и си даваше сметка за опасността, която се крие в тази ситуация, и също така знаеше, че в тези случаи трябва да потърсят помощта на възрастен човек и да не се доверяват на човека във виртуалния свят, въпреки че някои от тях бяха имали подобни преживявания.

Приключване на дейността

Фасилитаторите обобщиха главните концепции, възникнали при обсъждането, и подчертаха колко е важно да се търси помощта на възрастни хора.

Критерии за идентифициране на добрите практики

Подходът и при двата семинара бе ориентиран към правата на детето и насърчането на участието, давайки възможност да се чувстват достатъчно сигурно в кръга и да се идентифицират с героите от по-

казаните видеоклипове. Семинарите демонстрираха също така, че спомогат за увеличаване на психическата устойчивост, тъй като младежите осъзнаха по-добре явленията онлайн „киберласкателство“ и кибертормоз и алтернативните възможности, които им позволяват да се справят със ситуацията, но преди всичко – да я избегнат.

Трудности при изпълнението

Главното предизвикателство бе свързано с първоначалното нежелание на младежите да участват в дискусията. Не липсваше обаче любопитство към обсъжданите теми. Друга трудност идваше от разнородността на групите, най-вече във възрастта и особено – поради присъствието в една от тях на деца с ментални проблеми, които имаха затруднения с вземането на участие.

Постигнати резултати

Въпреки първоначалните трудности, като цяло младежите успяха да участват активно в груповото обсъждане, да изразяват свободно мнението си и да изразяват несъгласието си със своите връстници и фасилитатори, ако случаят бе такъв.

Оценка (въз основа на оценката на децата и професионалистите)

Оценката е сборна – тя се базира върху въпросниците, попълнени както от младите хора, така и от професионалистите. Младежите явно оцениха дейностите, а някои дори ги сметнаха за забавни. Те им помогнаха да се почувстват по-релаксирани и в по-голяма степен приети от групата. Освен това упражненията подобриха взаимоотношенията на някои от тях с възпитателите.

Според професионалистите семинарите, посветени на кибертормоза и на онлайн „киберласкателството“, доказаха, че ще бъдат полезни инструменти за младите хора, сблъскващи се с подобни рискове,

но ще им бъде необходимо време, за да осмислят и интернализират наученото.

Устойчивост на дейността

Дейността доказва устойчивостта си благодарение на методологията, която може да бъде лесно възпроизведена посредством използването на видеоклипове, предлагани онлайн, в същата институция или с други подобни групи (съставени от момичета и момчета на различна възраст), разбира се, имайки предвид специфичните характеристики на всяка група.

Заклучения

Семинарите доказаха ползата си във връзка с теми, свързани с всекидневното на участващите младежи.

Използваната методология, опираща се на гледането на видеоматериали, дока-

за ефективността си при обсъждането на предложените теми, тъй като използва инструменти, с които младите хора са запознати и които им помогнаха да задълбочат дискусиата.

Контакти

Istituto degli Innocenti, www.istitutodeglinnocenti.it

international@istitutodeglinnocenti.it

Източници

Видео-клипове (на италиански език)

За кибертормоза:

<https://www.youtube.com/watch?v=wbJ7V6iKurE>

<https://www.youtube.com/watch?v=Nwlb22Ydguk>

За онлайн „киберласкательството“:

<https://www.youtube.com/watch?v=Nwlb22Ydguk>

<https://www.youtube.com/watch?v=Nwlb22Ydguk>

<https://www.youtube.com/watch?v=Nwlb22Ydguk>

<https://www.youtube.com/watch?v=Nwlb22Ydguk>

„Според професионалистите семинарите, посветени на кибертормоза и на онлайн „киберласкательството“, доказаха, че ще бъдат полезни инструменти за младите хора, сблъскващи се с подобни рискове, но ще им бъде необходимо време, за да осмислят и интернализират наученото.“

3.2.3 Не само боят причинява болка

Организация: SURT

Контекст

„Sant Josep de la Muntanya“ е център за приемна резидентна грижа, разделен на 6 съвместно съществуващи отделения. Във всяко отделение се грижат за около 10 момчета и момичета на възраст между 3 и 18 години.

Обосновка

Основаното на пола насилие сред юношите не намалява. Напротив, както сочат резултатите от направената преценка на потребностите, интимните връзки, основани върху собственическото чувство, ревността и желанието за контрол, се превръщат в норма и сред момчетата

и момчетата в центровете за резидентна грижа. А това, от своя страна, допринася за извършването на други типове насилие, основано на пола.

Поради това целите на този семинар са:

- Да се увеличи сред юношите осъзнатостта във връзка с феномена на насилието, основано на пола.
- Предпазване от и разпознаване признаците на тормоз във връзките.
- Насърчаване на здравите връзки между момчета и момичета, почиващи върху равнопоставеността.

Практическа организация

Семинарът бе проведен в центъра в учебен ден след училище.

Семинарът трая около 1 ч и 30 мин.

Използваните материали бяха: компютър, картон и маркери.

Участници

Участниците в семинара бяха 24: 11 момчета и 13 момичета.

Осъществяване (структура, дейности, наблюдения)

Въведение към джендър перспективата: представяне на концепции като джендър роли и джендър стереотипи и обсъждане то им от професионалисти и участници.

Гледане на монолога: участниците изгледаха монолога „It is not only battering that hurts“ („Не само боят причинява болка“) от Памела Паленсиано. Той се изпълнява от името на човек, преживял насилие, основано на пола, и цели да насочи вниманието към факта, че този тип насилие се среща често сред младите хора, и към връзката между психологическото и емоционалното насилие. Това се постига посредством пряк и хумористичен изказ.

Размисъл върху и обсъждане на видеоматериала: в последвалата след гледането на монолога дискусия, момчетата и момичетата размениха свои впечатления и мнения за насилието, основано на пола, джендър ролите и стереотипите (какво означава да бъдеш момиче/момче в една интимна връзка; как се очаква да се държи/реагира тя/той, и т. н.) и по въпроса какво може да бъде сметнато за тормоз във взаимоотношенията между интимните партньори.

Приключване на семинара: участниците споделиха случилото се по време на семинара с останалите обитатели на центъра за резидентна грижа. Всеки от тях написа главните заключения от семинара и ги залепи на специално предназначенията за тази цел дъска на стената.

Критерии за идентифициране на добрите практики

Семинарът поощрява подхода, насочен към въпросите на пола, и размисъл за джендър ролите и стереотипите посредством насърчаване на участието. Освен това бе съвсем новаторски за този център. Насочен е конкретно към насилието на основа на пола сред младите хора, по-

ощрявайки равнопоставеността на партньорите и от двата пола. Освен това семинарът увеличава психическата устойчивост и намалява риска от епизоди на насилие в бъдеще, тъй като се базира на разказа на жена, преживяла насилие, основано на пола, и цели да помогне на младежите да идентифицират по-добре признаците за тормоз в интимните отношения. Семинарът бе оценен като много ефективен както от младите хора, така и от персонала (вижте по-долу).

Трудности при изпълнението

Разнородност на групата: потребностите и интересите на момчетата и момичетата се различаваха много в съответствие с техния психологически профил, опит и предистория. Също така по-малките участници бяха по-слабо запознати с определени концепции и аспекти на темата, затова допринесоха по-малко за дискусията от по-големите.

Насърчаване на вземането на участие: В някои случаи дискутирането се затрудняваше, тъй като някои от момчетата и момичетата не желаеха да участват.

Постигнати резултати

Някои момчета и момичета играеха активна роля през целия семинар, което спомогна да се получи интересна дискусия след гледането на монолога.

Повечето момчета и момичета успяха да споделят свободно мнението и опита си. Семинарът помогна на младите хора по-добре да разпознават признаците и да предотвратяват насилието в интимните отношения.

Неколцина от участниците обаче заявиха, че вече знаят за насилието, основано на пола, и как да го предотвратяват, преди да се е стигнало до действия. Те като че ли вече се чувстваха защитени от евентуален тормоз в интимните взаимоотношения.

Оценка (въз основа на оценката на децата и професионалистите)

За да се направи оценка за семинара, в края му помолихме участниците (момчетата и момичетата) и професионалистите да попълнят кратки оценъчни въпросници. Следва обобщение на главните резултати:

Младите хора дадоха много позитивна оценка на монолога. Изпълнителката му бе успяла да направи младежите по-чувствителни към насилието в интимните отношения чрез ясения си забавен изказ. Професионалистите наблегнаха върху необходимостта работата по темата да продължи. Би трябвало да се направят още семинари, за да се задълбочи осъзнаването на този феномен от младежите.

Устойчивост на дейността

Дейността е устойчива и лесна за възпроизвеждане, тъй като не изисква специални материали, а монологът може да бъде намерен в Интернет: https://www.youtube.com/watch?v=VjZ_127lluk&t=1043s. Главната пречка за възпроизвеждането ѝ в други страни може да бъде езиковата бариера (монологът е само на испански език).

Заклучения

Семинарът стимулира размисъла върху джендър нормите и тормоза във взаимоотношенията не само сред младите хора, но и сред професионалистите. Неизбежно условие за предпазване от насилието, основано на пола, е поставянето под въпрос на джендър стереотипите и ролята в интимните взаимоотношения. Използването на хумористичен и разговорен език помага на младите хора да бъдат по-внимателни и да преживеят по-пълноценно историята на една жена, претърпяла основано на пола насилие.

Контакти

Fundació SURT, www.surt.org, surt@surt.org
Centre Residencial d'Acció Educativa (CRAE) Sant Josep de la Muntanya - Barcelona, Catalonia

Email addresses:

llarmpetra@santjosepmuntanya.org;
llarvnina@santjosepmuntanya.org;
llarsrafael@santjosepmuntanya.org; llarsjose@santjosepmuntanya.org;
llarinmaculada@santjosepmuntanya.org.

Източници

Монолог „It is not only battering that hurts“ от Pamela Palenciano.

3.2.4 Как се излагаме на рискове в Интернет?

Организация: SURT

Контекст

Центърът за резидентна грижа „Elima“ е дом за 18 момичета на възраст между 14 и 18 години. Разположен е в Сабадел, град с повече от 200 000 жители, който се намира близо до Барселона.

Обосновка

Младите хора споделят доста лична информация посредством Интернет, като име, интереси, снимки, видеоматериали и други лични данни. Подобно споделяне на информация може да се окаже опасно и да улесни извършването на различни форми на тормоз. В този смисъл и, въз основа на резултатите от направената преценка на потребностите, справянето с насилието в социалните мрежи е едно от предизвикателствата, пред които са изправени работещите в центровете за резидентна грижа.

Практическа организация

Семинарът бе разделен на 4 различни дейности; всяка бе осъществена в самия център – едни от тях през работни дни, а останалите – през уикенда. Продължителността на дейностите бе между 1 ч и 30 мин и 2 ч. Използваните материали бяха: видеокамера, компютър, видеопроектор, картон, маркери и стикери.

Участници

Участниците в семинара бяха 18 – момичета на възраст 14-18 години. Не всички момичета, живеещи в центъра, можаха да участват във всички дейности, тъй като не всички остават в него всеки ден.

Осъществяване (структура, дейности, наблюдения)

Семинарът включваше 2 индивидуални сесии и 5 групови сесии. Сесиите имаха следната структура и съдържание: Индивидуални интервюта: с цел да отразят непоследователността в начините, по които действат в реалния и във виртуалния

живот (онлайн), професионалистите записяха момичетата, докато им задаваха въпросите (базиращи се на краткия филм „Los niños y los riesgos en Internet“/„Деца и рисковете в Интернет“) 1, като:

- Бихте ли оставили отворена вратата на „Elima“?
- Бихте ли говорили с човек, с когото сте се запознали току-що, така, сякаш е най-добрият ви приятел?
- Имате ли в Интернет профилите си снимки, които не бихте позволили на семейството си да види?
- Всеки ли може да види снимките ви във Фейсбук?
- Дейност: Как бихте го направили по-добре? (групова сесия)

На участниците се показват снимки от различни постове в Интернет, след което ги молят да ги категоризират в съответствие с тяхната безопасност и да обсъдят как биха могли да ги направят по-безопасни.

Гледане на видеоматериал и дискутиране (групова сесия)

Участниците гледат епизода 1x03 „The Entire History of You“ („Историята на живота ти“) от научно-фантастичния телевизионен сериал „Черното огледало“ и след това започват дискусия за отношенията, базирани се върху контрола, собственическото чувство и ревността.

„В близко бъдеще всеки ще има достъп до имплант, който запаметява всичко, направено, видяно или чуто от него – нещо като Sky Plus за мозъка. Никога повече няма да забравите нито едно лице... но дали това е винаги хубаво?“

Разиграване на роли (групова сесия)

Две момичета пресъздават следната ситуация: едно момиче се запознава с момче

чрез Фейсбук и започва да говори с него. Дватама решават да се срещнат в един парк. Когато пристига, момичето вижда там друго момче. То се представя като негов брат и я повежда на друго място...

След изпълнението предлагат на участниците в семинара да измислят край на историята и да го изпълнят такъв, какъвто би трябвало да бъде.

Заклучителна сесия: Момичетата гледат филмчето „Los niños y los riesgos en Internet“ („Деца и рисковете в Интернет“) и провеждат последно обсъждане. Индивидуална обратна връзка (индивидуална сесия)

Професионалистите дават обратна връзка на момичетата въз основа на това, което съответното момиче е отговорило при началното интервю и как използва социалните медии във всекидневието. Момичетата оценяват семинара с помощта на оценъчен въпросник.

Критерии за идентифициране на добрите практики

Подходът на семинара е насочен към правата на детето, въпросите на пола, участието и новаторството и допринася за увеличаване на психическата устойчивост и превенцията на насилието. Освен това може лесно да бъде възпроизвеждан и пренасян в други институции.

Трудности при изпълнението

При осъществяването на семинара срещнахме някои трудности:

Как да се справим с несъответствията между казаното от момичетата и реалното им поведение. Те обикновено се изказват „политически коректно“, когато става въпрос как да се предпазваме и да зачитаме правото на лично пространство,

„Момичетата обикновено се изказват „политически коректно“, когато става въпрос как да се предпазваме и да зачитаме правото на лично пространство, но действията им във всекидневието не съответстват на тези принципи.“

но действията им във всекидневието не съответстват на тези принципи.

По-активно участващите момичета бяха от тези, които вече бяха започнали да използват по-безопасно Интернет.

Използването на социалните медии е свързано с натиска от връстниците. Затова въпроси като самоуважение, конкурентноспособност, популярност са ключови аспекти, които трябва да се имат предвид. При провеждането на семинарите джендър перспективата е от основно значение.

Постигнати резултати

Момичетата бяха мотивирани да участват и да споделят личния си опит. Това бе за тях възможност да говорят за Интернет рисковете, личното пространство и взаимоотношенията, основани върху контрола и ревността.

Мнозинството от момичета споделиха, че преди семинара вече са знаели за повечето споменати рискове, свързани с Интернет. Някои от тях смятаха, че вече са използвали безопасно Интернет и нямаха желание да правят промени.

Други момичета казаха, че благодарение на семинара са се сдобили със знания как да използват по-добре и по-безопасно Интернет. Някои от тях след семинара дори бяха предприели стъпки да направят личните си акаунти по-безопасни.

Оценка (въз основа на оценката на децата и професионалистите)

За да бъде оценен семинарът, в края му участници и професионалисти бяха помолени да отговорят на кратки оценъчни въпросници. Главните резултати са обобщени по-долу:

Участниците оцениха семинара положително, тъй като смятаха, че темата е свързана с всекидневния им живот, но обикновено не се засяга открито.

Професионалистите бяха доволни от семинара, тъй като спомагаше за поощряване на критичното мислене като цяло и за нормализирането на поведението и нагласите.

Устойчивост на дейността

Дейността е устойчива и се възпроизвежда лесно, тъй като не се нуждае от скъпи и специални материали.

Възможно е обаче филмчето „Los niños y los riesgos en Internet“ („Децата и рисковете в Интернет“) да не е преведено на други европейски езици и да може да бъде намерено само на испански и на английски език. Следователно това би могло да възпрепятства възпроизвеждането.

Ефектът от семинара може да бъде максимален при проявата на постоянно и индивидуализирано внимание.

Заклучения

Семинарът спомогна за информирането на момичетата за рисковете, свързани с Интернет, и за тормоза във взаимоотношенията. Необходима е обаче постоянна работа, за да се насърчи реалната промяна в поведението и нагласата им.

Тази тема е от голямо значение не само за младите хора, но и за обществото като цяло.

Джандър перспективата е от основно значение, когато става въпрос за тези теми, тъй като момичетата са изложени на особено голям риск от насилие с посредничеството на социалните медии.

Контакти

Fundació SURT, www.surt.org, surt@surt.org
Centre Residencial d'Acció Educativa (CRAE) Elima - Sabadell, Catalonia.
E-mail address: elima@intress.org

Източници

Кратък филм от Child Protection and Operational Centre (CEOP).

„Internet safety: Jigsaw CEOP Video“ (английски език)

„Los niños y los riesgos en internet“ (испански език)

Епизод 3 от сериала „Черното огледало“:
„The Entire History Of You“ („Историята на живота ти“) (английски език).

3.2.5 Дискусионен форум за тормоза и кибертормоза

Организация: Verein für Männer- und Geschlechterthemen Steiermark

Контекст

Този метод беше използван за първи път в център за резидентна грижа за 40 момчета и момичета на възраст между 11 и 18 години. Те живеят в наподобяващи семейства общности (някои – само от момичета, една – само от момчета, останалите – смесени). Младежите също така работят там – професионалните учебни центрове се намират край жилищата. Освен това институцията предлага класна стая и професионална ориентация. Управлява се от местните власти и в персонала влизат представители на различни професии.

Обосновка

Оценката на потребностите показва, че голяма част от младите хора, живеещи в центрове за резидентна грижа, са преживявали тормоз, особено в училище. В семинарите за оценка на потребностите и младежите, и професионалистите казаха, че младите хора в центрове за резидентна грижа често използват социални медии и електронни технологии, които са много важни за тях. Следователно в техния случай кибертормозът е уместна тема. Споделят се и се дискутират примери. На много от професионалистите им е трудно да бъдат в крак с темата за насилието в социалните мрежи, с което се сблъскват децата им.

Причина за избор на темата: Широко използване на социалните медии от младите хора в институциите за резидентна грижа, много от тях са преживели насилие, сблъскват се с кибертормоз, освен това някои младежи имат опит и като извършители.

На дискусияния форум се гледа като на възможност младежи и професионалисти да споделят знание и опит по темата и да помогне на децата да дадат или да получат нужната помощ.

Практическа организация

Методът бе приложен в център за резидентна грижа и продължи един час. Оборудване: столове, подредени около компютърния екран.

Участници

Пет момчета от живееща в центъра за резидентна грижа общност само от момчета на възраст 15-18 години с един професионалист (социален педагог) и един доброволец. Подобни методи бяха използвани и в други общности от живеещи в този център за резидентна грижа.

Осъществяване (структура, дейности, наблюдения)

- Цел на дискусияния форум бе развиване в участниците на чувствителност към тормоза. Теми: определение за тормоз и кибертормоз, правни основи, личен опит на участниците, възможни подходи за решението.

- Дискусионният форум бе реализиран в спокойна атмосфера на интерес.

- Първо младите хора обсъдиха една снимка, свързана с темата за тормоза (подложеният на тормоз млад човек в центъра става все по-малък и по-малък, докато другите около него са много големи и му крещят).

После идва ред на дискутиране на следните кратки сцени от видеоматериали:

- **„Bullying Brockhaus“**: сцени от филма „In Sachen Kaminski“. Сцена, свързана с тормоз, „Du weißt nicht, was ein Brockhaus ist“ („Ти не знаеш какво е Брокхауз“. Брокхауз е известна немска енциклопедия). Едно много малко момиченце е тормозено. След видеоматериала в групата се обсъжда влиянието на възрастта на засегнатия човек.

- **„Cyber-bullying girls“**: <https://www.medienprojekt-wuppertal.de/>.

- **„Comic strip cybermobbing“**.

Източник:

handysektor.de <https://www.youtube.com/watch?v=idDgeMkJqH4>

След всяка снимка и видеоматериал младите и професионалистите обмисляха и обсъждаха видяното. Участниците споделяха възгледите и опита си като възможни извършители или като хора, засегнати от (кибер)тормоза. Дискутират се и правните основи. При груповото обсъждане младите потърсиха решения или начини за оказване на помощ: „Какво можеш да направиш, ако твой приятел е подложен на (кибер)тормоз?“ Накрая дискутираха има ли според участниците тормоз в центъра за резидентна грижа, доколко сигурни се чувстват в него, каква помощ се предлага.

- Вариант: на друга група професионалистът показа само един видеоматериал (видеоматериал за кибертормоза, вижте

по-долу). Освен това неотдавна самите младежи представиха в социалните медии, видеоматериали и истории, например интервю с едно момиче, бито с пръчка, и видеоматериали за това деяние бяха споделени в социалните мрежи: „Prügel-Opfer“ (жертва на бой с пръчка): <https://www.youtube.com/watch?v=Qc82EbTexbw>.

Допълнителни дейности, като упражнения за доверие или съвместни игри на открито, биха могли да спомогнат за сплотяване на живеещите в центъра за резидентна грижа.

Критерии за идентифициране на добрите практики

Съобразяване с пола и възрастта: в този център живеят само момчета. Видеоматериалите, конкретно видеоматериалът за кибертормоза, където извършители бяха и момичета, а едно момиче бе засегнато, също породиха дискусия за влиянието на пола върху кибертормоза. Обсъждане на ролята на възрастта.

Подход, ориентиран към правата на детето и участието (говорете за личния опит, давайте лични примери, видеоматериали и т. н.).

Четирима от петима участници са били подлагани на тормоз, повечето тормозени младежи никога не са били извършители на тормоз.

Трудности при изпълнението

Младите хора от центъра за резидентна грижа имат натоварен дневен график (работа, училище, нужда от свободно време и време за посещение на семейството и приятели през уикендите). Затова не беше лесно да намерим достатъчно време в седмичната им програма, през което да се съберем и всички да бъдат спокойни, за да приложим специфични допълнител-

„Младите хора от центъра за резидентна грижа имат натоварен дневен график (работа, училище, нужда от свободно време и време за посещение на семейството и приятели през уикендите). Затова не беше лесно да намерим достатъчно време в седмичната им програма...”

ни инструменти. Установихме, че най-подходящото и спокойно време за семинара бе непосредствено след съвместната вечеря.

Кибертормозът също се засяга в училищното обучение, затова в началото на младежите като че им „дойде прекалено“. Но тъй като атмосферата беше приятна и предразполагаща, на тях им хареса да дискутират същата тема и в тази група в центъра за резидентна грижа. В крайна сметка това се оказа полезна размяна на знания, опит и мнения както за професионалиста, така и за младите хора.

Постигнати резултати

Участниците говориха за много актуални и лични примери, както и за опита на близки роднини или приятели. Обсъждани теми: джандър, социални атрибути на насилието, правно обучение, борба и защита от тормоза и кибертормоза. Бяха разисквани решения и начини за получаване на помощ.

Оценка (въз основа на оценката на децата и професионалистите)

Оценка с анализ на качеството, написана от професионалиста.

Резултати: участниците дадоха обратна връзка, че информираността им за възможностите да помогнат или да потърсят помощ се бе увеличила, децата/младежите участваха активно.

Благодарение на този семинар младежите се чувстват по-добре подготвени да помагат ефективно, ако към тях се обърне засегнат от (кибер)тормоз човек или ако станат свидетели на (кибер)тормоз. Професионалистът заключи, че инструментът бе полезен. Резултатността се доказва от споделените размисли и личен опит. Професионалистът изрази мнение, че методът би могъл да бъде полезно средство при провеждането на уъркшопове за насилието/тормоза.

Устойчивост на дейността

След първоначалното приложение професионалистите изразиха желанието си този тип открито дискутиране на (кибер)тормоза да се прави редовно, особено ако ново дете/младеж се присъедини към

вече живеещите в центъра за резидентна грижа, евентуално в комбинация с темата за насилието като цяло.

В бъдещи дискуссионни форуми или индивидуални разговори с деца професионалистите могат да се опират върху постигнати резултати въз основа на пилотния семинар.

В следствие този метод бе използван в две други общности, живеещи в центъра за резидентна грижа.

Заключения

Професионалистите научиха, че тормозът/кибертормозът е част от обучението в училище, но на младежите им липсват правни знания. Изказано бе мнението, че за професионалистите е добре да участват в опита на младите хора със социалните медии. Дискуссионните форуми в спокойна атмосфера са сравнително лесен, но много ефективен метод за различни теми.

Контакти

Verein für Männer- und Geschlechterthemen Steiermark <http://www.vmg-steiermark.at/>. Contact: Elli Scambor, scambore@genderforschung.at, Anna Kirchengast, kirchengast@genderforschung.at
Участващ център за резидентна грижа: Aufwind, www.aufwind.steiermark.at, контакт: Simone Taferner, simone.taferner@stmk.gv.at.

Източници

Вдъхновен от метода „Светофар на насилието“.

3.3 Детско участие (оценяне на мислите, чувствата и гласа на младите хора), емоционално образование и овластяване

3.3.1 Кръгът на емоциите

Организация: Istituto degli Innocenti

Контекст

Gould Institute управлява две институции за резидентна грижа: „Arco“, където в момента живеят 9 момчета и момичета от 13 до 20 години, и „Colonna“, където в момента живеят 7 момчета и момичета от 12 до 20 години. Семинарите бяха проведени въз основа на една вече съществуваща дейност, наречена „Кръгът“ – среда, в която младите хора могат да дискутират свободно въпроси и дейности, свързани с живота в центровете за резидентна грижа, заедно със своите възпитатели.

Обосновка

Темата за емоционалното обучение бе избрана, защото по време на фазата на оценка бе установено, както от фокусните групи с професионалисти, така и от младежите, че на последните им е трудно да разпознават и да се справят с различните емоции, които преживяват във всекидневните си.

Практическа организация

Семинарът бе проведен в дневната на двете институции за резидентна грижа и продължи един час.

Оборудване: столове, емотикони, видео-материали от „Отвътре навън“.

Столовете бяха разположени в кръг, за да се създаде усещане за затворено пространство, където децата да се чувстват достатъчно уверени и сигурни, за да могат да се изявят.

Участници

Около 8 младежи във всяка от институциите за резидентна грижа; двама/трима възпитатели и един доброволец.

Осъществяване (структура, дейности, наблюдения)

Семинарът включваше следните практически упражнения:

Практическо упражнение 1:

Групата се раздели на два реда, като единият стоеше неподвижно, а другият се приближаваше, докато неподвижният му кажеше да спре. И двата реда изпълниха и двете роли. След това участниците споделиха как ги е накарало да се почувстват това упражнение.

Младите хора от двете групи имаха различни реакции, едни искаха приближаващите да спрат по-рано, други смятаха, че са ги спрели твърде рано, трети споделиха, че са се чувствали прекрасно по време на упражнението и не са имали проблеми да се приблизят наистина много едни до други.

Практическо упражнение 2:

Групата бе разделена на две подгрупи, които трябваше да опишат изпитаните от тях емоции след прочитането им на твърдения като „приятел влиза в клас и не ми говори“.

Практическо упражнение 3:

Групата обсъди твърдения като „когато съм щастлив, казвам това на...“, „ако имам проблеми, говоря с...“, „чувствам се самотен, когато...“, „ядосвам се, когато...“.

Практическо упражнение 4:

Прожектирани бяха откъси от филма „Отвътре навън“, в частност такива, които показват различни емоции. Като цяло младежите успяха да разпознаят емоциите, а някои се идентифицираха със сцени от филма. Особено внимание бе отделено на тъгата; бе отбелязано, че често крием болката си от страх, че другите няма да ни приемат, ако сме тъжни; повечето деца бяха впечатлени от тази концепция. Те изглежда разбраха, че понякога тъгата е необходима за пълното изживяване на другите емоции.

Наблюдения:

Тези практически дейности позволиха по-пълноценното включване на момчетата и момичетата и им дадоха възможността да вербализират емоциите си по-свободно, отколкото в една по-обичайна обстановка, където просто ги питат как се чувстват.

ват. Разбира се, темата за емоциите е особено деликатна в центровете за резидентна грижа, където младите хора трябва да се справят както с емоциите от своето минало, които нерядко са изключително тежки, така и с емоциите, породени от живота им в институциите за резидентна грижа, без своите семейства, обикновено в такъв деликатен период от живота си като юношеството. Въпреки това повечето млади хора говориха открито по тези теми.

Критерии за идентифициране на добрите практики

Подходът на всички упражнения е ориентиран към правата на детето и насърчаването на участието, вземайки предвид специфичната за юношеството емоционална фаза, и са разработени така, че да помогнат и на момчетата, и на момичетата да говорят открито. Семинарът демонстрира също така, че увеличава психическата устойчивост, тъй като младежите осъзнават по-добре колко е важно да бъдат наясно с чувствата си и да ги изразяват адекватно, уважавайки чувствата на другите, за да се справят с различните ситуации, в които може да се озоват.

Трудности при изпълнението

Да се работи с емоции в институция за резидентна грижа е винаги предизвикателство, дори персоналът да се занимава с този въпрос всеки ден. Най-голямо бе предизвикателството за младежите, за които е по-голям проблем да се справят с емоциите си във всекидневието, но обстановката и включването на външни професионалисти спомогна за разкриването на юношите и за участието им. Младежката група видимо прие доста

добре дейностите, въпреки че едно момче изглежда не прие работата с емоциите от самото начало и че възникнаха известни проблеми с две момчета със забавено когнитивно развитие.

Постигнати резултати

Практическите упражнения с емоциите постигнаха очакваните резултати, тъй като помогнаха на младежите да осъзнаят по-добре емоциите си и тяхната важност във всекидневието си. Те оцениха проведената работа и се сдобиха с нови инструменти за разискваните теми.

Оценка (въз основа на оценката на децата и професионалистите)

Оценката е сборна – тя се базира върху въпросниците, попълнени както от младите хора, така и от професионалистите. Младежите явно оцениха дейностите, а някои дори ги сметнаха за забавни. Те им помогнаха да се почувстват по-релаксирани и в по-голяма степен приети от групата. Освен това упражненията подобриха взаимоотношенията на някои от тях с възпитателите.

Според професионалистите семинарите постигнаха своите цели в по-голямата си част, а темата, свързана с емоциите, е особено полезна за всекидневието на младежите.

Устойчивост на дейността

Дейността доказва устойчивостта си благодарение на методологията, която може да бъде лесно възпроизведена с други подобни групи, съставени от момичета и момчета на различна възраст, разбира се, имайки предвид специфичните характеристики на всяка група.

„Според професионалистите семинарите постигнаха своите цели в по-голямата си част, а темата, свързана с емоциите, е особено полезна за всекидневието на младежите.“

Заклучения

Използваната методология (наредени в кръг столове, емоции, видеоматериал) доказва ефективността си, тъй като почива върху използването на добре познати на младите хора инструменти, които спомогнаха при разискването на предложените теми.

Най-динамичните упражнения и гледането на клиповете успяха да въвлекат младежите най-активно.

Контакти

Istituto degli Innocenti, www.istitutodeglinnocenti.it
international@istitutodeglinnocenti.it
 Istituto Gould, <http://www.istitutogould.it/gouldresidenziali@diaconiavaldese.org>

Източници

Филм „Отвътре навън“
 На италиански език:
<https://www.youtube.com/watch?v=p11PY1dxdYs&list=PLazzCijpTCVqbCQh-r4oejH5B0wYWH9Oi>

На английски език:

<https://www.youtube.com/watch?v=7PAxm9vHB6U>

3.3.2 Методи, улесняващи участието на младите хора

Организация: **Dissens**

Контекст

Институция за ЛГБТ* младежи (на възраст 16-21 години), предлагаща полурезидентна грижа/живот в подпомагаща среда и център за резидентна грижа за млади хора със зависимости или изложени на риск от получаване на зависимости (на възраст 12-21 години).

Обосновка

Преценката на потребностите, направена от „Алтернативно бъдеще“, показва, че едни от потребностите на младите хора в центровете за резидентна грижа са приемането (но критично), познаването на правата и участието. Установено бе, че участието, в частност, е форма на приемане и разбиране потребностите на младите хора и уважение към техните права.

Персоналът и в двете институции също подчерта необходимостта младите хора да участват, но изрази загриженост, че съществуващите инструменти не се приемат добре от младите хора. Липсват методи, които улесняват участието на младите хора и са достъпни.

Практическа организация

Семинарите се проведоха във времеви граници на ежеседмичните срещи на групата, така че да не се увеличи седмичната заетост. Използваха се вече съществуващи материали – столове, кутия, камерите на мобилните телефони на участниците.

Участници

Две групи – от шест и от десет човека – на възраст между 12 и 21 години.

Осъществяване (структура, дейности, наблюдения)

Като метод за „сваляне на летвата“ за участие, в групата бе създадена „кутия за анонимни оплаквания“, които обитателите на институциите можеха да обсъждат по време на груповите срещи. Към притесненията се подхождаше сериозно и младите хора бяха насърчавани да използват кутията. Като по-напреднал вариант на „кутията за оплаквания“ бяха използвани „столове на желанията и оплакванията“. За целта бе определен един „стол за оплаквания“ и един „стол за желанията“, снабдени със съответните табелки. Всеки участник сядаше подред на всеки стол и изразяваше своите „оплаквания“ и „желанията“ пред групата. Водещите насърчаваха младите хора, като сядаха първи и даваха пример. Упражнението, което се фокусираше върху средата, в която живеят младите хора, бе т. нар. „комфортни пространства“. Участниците бяха помолени да се разхождат из центъра за резидентна грижа и да заснемат както любимото, така и най-малко обичаното си място в него. След това представяха снимките си пред групата и всички заедно обсъждаха как да подобрят средата.

В една от двете институции се отказаха да решават с какво ще се занимава групата; вместо това ѝ предоставяха бюджета за целия месец и оставяха членовете ѝ сами да определят и планират дейността си. Водещите присъстваха по време на дейността, но не се намесваха в процеса на вземане на решения.

Критерии за идентифициране на добрите практики

Изразяване на отношение към половете:

методите, улесняващи участието, е необходимо да бъдат насочени към посока, имаща отношение към половете (напр. в „комфортните пространства“ се питаше дали пространствата са еднакво (не) удобни и за двата пола). В представените методи е необходимо водещият да поддържа атмосфера на чувствителност към въпросите, свързани с пола.

Участие на децата: всички методи са фокусирани върху подобряване на участието. За по-малките деца, които още не могат да пишат, упражнението „стол на оплакванията и на желанията“ е непостижим метод.

„Като по-напреднал вариант на „кутията за оплаквания“ бяха използвани „столове на желанията и оплакванията“. За целта бе определен един „стол за оплаквания“ и един „стол за желанията“, снабдени със съответните табелки.“

Ефективност: на младите хора се дава пространство да експериментират с методи на участие и възможност да решат кой метод им допада най-много. Също така са насърчавани да развиват свои идеи.

Повишаване на резилиентността: на младите хора се дава възможност да видят, че гласовете им имат стойност и че могат да разчитат да ги приемат сериозно. Дадена им бе свобода да се отказват от методите, които не им харесват, и да дават свои предложения за усъвършенстване.

Иновативност: методите за участие предлагат нетрадиционно обяснение за едно символично участие и насърчават младите

хора да бъдат сътворци на жизненото си пространство.

Трудности при изпълнението

За осъществяването на методите за участие е нужно време. Предизвикателството за водещите е да се отнесат към грижите на младите хора сериозно и да не отхвърлят теми като глупави или абсурдни. Професионалистите споделиха, че ще трябва да проявят голямо търпение при този процес и да бъдат отворени за промени, излизащи извън обичайната работна рутина.

Постигнати резултати

Младите хора получиха среда за експериментиране и придобиване на опит. Даде на им бе възможност да изразят кое работи най-добре за тях и кое не действа, което само по себе си вече е процес на участие... дори да отхвърлят отделни методи.

Оценка (въз основа на оценката на децата и професионалистите)

Професионалистите бяха изненадани от първоначалната си неохота да прилагат нови методи за участие, било то заради допълнителната работа или заради съпротивата срещу промяната по принцип. След стартирането на процеса обаче изразиха изненада и вълнение във връзка със започнатия процес. Младите хора споделиха, че може би не одобряват всеки метод без изключение, но се вълнуват от възможността да изпробват нови неща и бяха насърчавани да изразяват мнението си. Обратната връзка бе дадена вербално при разговорите за даване на оценка с акцент върху обратната връзка от младите хора.

Устойчивост на дейността

Методите за участие са дългосрочен проект. Отделните методи са предназначени да инициират един продължителен и стабилен процес.

Заклучения

Методите, улесняващи участието на младите хора, преместват фокуса от участие „на хартия“ към участие, което е фокусирано върху всекидневните нужди на младите хора и подпомага вярата им в

себе си. Професионалистите могат да научат да работят по нов начин с младите хора и да подхождат с ентузиазъм към експериментирането.

Контакти

alternative-future@dissens.de

<http://www.dissens.de>

3.3.3 Вълшебният куфар

Организация: SURT

Контекст

Центърът за резидентна грижа „Les Palmeres“ е разположен в Барселона и в него живеят 12 момчета и момичета между 3 и 18 години.

Обосновка

Резултатите от фазата на проучване на потребностите показват недвусмислено, че насилието се отразява отрицателно върху емоционалното състояние, включително самоуважението и увереността, особено през юношеството, когато мнението и отношението на другите имат още по-голямо значение за нас.

От друга страна, стабилната самоувереност помага на младите хора да разпознават по-добре собствените си дарби и умения. Нещо повече – то им помага да поемат отговорности, да се справят с проблемите и да изграждат самостоятелно нови стратегии на действие.

Работата по изграждане на самоуважение и овластяването на младежите е основополагаща за подпомагане на възстановяването им от преживяното насилие и изграждането на живот без насилие.

Практическа организация

Семинарът се проведе извън центъра за резидентна грижа, в обществената библиотека близо до него.

Продължителността му беше 1 ч и 30 мин. Използваните материали бяха: листи хартия, маркери, огледало и куфар.

Участници

Участниците в семинара бяха 4: едно момче на 14 години и три момичета на 15-17 години.

Не всички живеещи в центъра момчета и момичета взеха участие в него, тъй като професионалистите прецениха, че не всички са готови да участват в подобна дейност (така например, някои от тях бяха в центъра отскоро и все още бяха в период на приспособяване).

Критерии за идентифициране на добрите практики

Първо, тази дейност доказва ефективността си, както сочат оценките на професионалистите и младежите (вижте по-долу). Нещо повече, с ориентирания си към правата на детето подход допринася за овластяването на младите хора, за способността им да вземат решения и да поемат контрола върху своя живот. Същевременно спомага за редуциране на риска от насилие в бъдеще и съпътстващите го рискове, подсилвайки защитните фактори: самоуважение и увереност. И, накрая, може лесно да се възпроизвежда и пренася в други институции в различни страни.

Трудности при изпълнението

Натискът от страна на връстниците е особено силно изявен в юношеството. Следователно начинът, по който действаха и се изразяваха участниците, бе силно повлиян от мнението на групата.

Други от срещнатите предизвикателства бяха последователността и непрекъснатостта. Както подчертаха професионалистите, този семинар е ключова стъпка, но не е достатъчен за изграждане на самоуважението и увереността на младежите.

Постигнати резултати

Семинарът даде много позитивни резултати. Участниците бяха силно мотивирани и участваха активно в него.

Всеки от тях бе мислил, че прекрасният важен човек, чието изображение се намира в куфара, е някоя известна личност, и проявиха изненада, виждайки собственото си отражение в отворения куфар. Същевременно явно бяха много доволни, че виждат собствения си образ вътре – макар и изненадващо, това очевидно бе положително за тях.

На участниците им беше трудно да идентифицират положителни качества в себе

си; по-лесно им беше да намерят достойнства в другите.

Накрая участниците споделиха, че им е трудно да получават и приемат комплименти от другите, както и да определят достойнствата си. Всички те бяха свикнали повече да се критикуват.

Семинарът наведе към размисъл за начина, по който младите хора гледат на себе си, на своите способности и мисли.

Оценка (въз основа на оценката на децата и професионалистите)

След осъществяването му, професионалистите и младите хора дадоха оценка на семинара с помощта на оценъчни въпросници.

И професионалистите, и младежите дадоха много позитивна оценка на семинара.

Професионалистите дадоха положителна оценка на участието на младежите в семинара.

Младите хора наблегнаха върху факта, че са имали възможност да изразят свободно гледните си точки. Усетили са също така, че възпитателите и останалите от групата са изслушвали внимателно мнението им. Младежите споделиха също така, че семинарът им е помогнал да се почувстват част от групата и да се почувстват по-комфортно в институцията за резидентна грижа.

Устойчивост на дейността

Устойчивостта на тази дейност се осигурява посредством индивидуализирана работа. Професионалистите биха могли да увеличат максимално ефекта, обсъждайки следните въпроси при индивидуалните си срещи с участниците:

Смяташ ли, че ти си най-важният човек за теб самия?

Ако не смяташ така, каква е причината?

Какво би могъл/бихме могли да направим, за да го постигнеш?

Заклучения

Този семинар засяга една изключително важна и чувствителна тема за младите

хора: самоуважение и увереност. Макар да ги насърчава да се замислят за значението на вярата в себе си, пътят към изграждането на самоуважение и увереност е много дълъг. Поради това е необходимо да продължаваме да укрепваме увереността на младите хора и да им помагат да разчитат повече на способността си да изграждат свое мнение и да постигат целите си. В това отношение груповата и индивидуалната работа могат да бъдат взаимно допълващи се и важни методи за постигането на дълготраен ефект.

Контакти

CRAE Les Palmeres – Associació CEPS (Barcelona)

E-mail address: palmeres@asceps.org

Източници

Villa Bruned, Joaquin (1998): *La animación de grupos*. Editorial Escuela Española, Madrid.

3.3.4 Изложба на тема идентичност Организация: Children in Scotland

Контекст

Центърът за резидентна грижа Howdenhall, в който бе проведен семинарът, се ръководи от местната власт, градския съвет на Единбург. Повечето центрове за резидентна грижа в Шотландия са обществени и се обезпечават от местните власти. За настаняването на всяко дете в такава институция се изисква съдебна заповед. Местните власти се задължават да се грижат за тези деца и да ги подкрепят до навършване на двадесет и петата им година. Малко деца под 12 години в Шотландия се дават в институции за резидентна грижа. Howdenhall обаче се случва да приема по-малки деца, тъй като е едно от малкото звена в Шотландия със затворен режим. Това означава, че намиращите се там млади хора са настанени със съдебна заповед, която може да налага затворен режим (макар и не винаги, която е със срок до шест седмици – след това изтича или се подновява. Младите хора може да бъдат настанени тук само ако има ясни доказателства, че поведението им представлява

заплаха за тях самите или за други. Капацитетът на звеното е за 12 младежи, но степента му на заетост зависи от броя на младежите, които е необходимо да бъдат настанени в такова звено в дадения момент.

Звеното разполага с училище; децата на затворен режим в него ходят на училище там, както и децата, които нямат друго училище; но някои от живеещите в институцията продължават да ходят в своето училище извън звеното.

Обосновка

Обитателите на Howdenhall са сред най-уязвимите и проблемни млади хора в системата за резидентна грижа. Миналото им неизменно е било травмиращо и застрашаващо. Повечето са ставали жертва на насилие в семейството си, много са ставали свидетели на домашно насилие, а някои сами са причинявали насилие. Значителен брой са се само-наранявали. Като се имат предвид особеностите на населяващите звеното, не е изненадващо, че от време на време се стига до случаи на насилие помежду им или срещу персонала, въпреки че царящата там култура и практика е насочена към де-ескалиране на потенциалните инциденти с насилие и осигуряване безопасността на младите хора.

Много от обитателите на звеното нямат изграден стабилен Аз-образ и са с ниска самооценка. Повечето от тях са преживели значително по-малко стабилност и повече кризисни моменти от мнозинството от своите връстници. Целите на проекта бяха да се изследват темите за идентичността и принадлежността и да се представят посредством изкуството и занаятите.

Практическа организация

Проектът беше осъществен в рамките на девет седмици. Беше проведен от служител в центъра за резидентна грижа и директора на училището, но включи целия персонал. Бяха осигурени необходимите материали от сферата на изкуството и занаятите.

За да се съобразим с изискванията на учебната програма в Шотландия, една

част от проекта бе осъществена по време на учебния ден, а друга – през свободното време вечер.

Участници

Десет младежи между 12 и 16 години – шест момчета и четири момичета.

Осъществяване (структура, дейности, наблюдения)

Период на изпълнение: април-юни 2017 г.

Седмица 1:

Представяне на проекта, PowerPoint за идентичност, въпроси за характеристиките на идентичността и какво я формира.

Награда: „Аз и работата“

Попълване на формуляр за самооценка. Идентифициране на умения за личностно развитие.

Седмица 2:

На младите хора бяха показани примерни презентации на тема „Аз съм от...“; те използваха компютри и айпадове, за да създадат свои презентации за мястото, с което се идентифицират.

Награда: „Аз и работата“

Попълване на формуляр за самооценка. Идентифициране на умения за личностно развитие.

Припомняне на младите хора на идентифицираните сфери за личностно развитие.

Седмица 3:

Занимания в сферата на изкуството на тема идентичност: младежите създават WordArt с пръсти. Изработване на дървени кутийки за спомени.

Седмица 4: 12.05.2017 г.

Членове на персонала рисуват автопортрети. Младеж от институцията завърши три рисунки с пръсти. А друг изработи маска. Всички младежи участваха в изпълнението на задачата за размисъл по определянето на думи за изобразяване с пръсти.

Седмица 5:

Всички млади хора работят подред върху изработването на автопортрети върху платно, рисуване с пръсти и кутийки за спомени.

Осъществен е добър напредък!

Полин влезе в клас, за да работи с младите хора, и дискутира с тях социалната педагогика и помогна на участника С.Т. да направи своето произведение на изкуството, базирано върху същите принципи.

Седмица 6:

Всички млади хора работят подред върху своите автопортрети и кутийки за спомени. В коридорите са поставени стойки за излагане на творбите.

Седмица 7:

Всички млади хора работят подред върху своите автопортрети и кутийки за спомени. Проявяват отлична ангажираност с процеса. Взема се решение да се даде повече време на един участник, за да се осигури завършването на работата в срок. Полин (социален педагог) се среща с младежите, за да решат кога ще бъде открита изложбата и да обсъдят кого да поканят.

Седмица 8:

Акцентира се върху завършването на всички творби, които ще бъдат изложени следващата седмица. Всички младежи довършват кутийките за спомени, а някои довършват маски. Повечето творби са рамкирани и са готови за изложбата. Младежите са развълнувани и искрено ангажирани. Участникът Брайън поема отговорност за подреждането на творбите в коридора и се уговаря с други младежи, за да действат задръжно.

Седмица 9:

Това е денят на изложбата и всички младежи са много развълнувани и възбудени. Х.И. помогна в приготвянията за гостите, а останалите младежи се включиха при довършването на подготовката. Местен съветник откри изложбата, на която присъстват много гости и членове на семействата на младежите.

Младежите общуват добре с гостите и после споделят, че преживяването им е доставило наслада. Повечето младежи получиха награда „Аз и общността“.

Критерии за идентифициране на добрите практики

Семинарът включи успешно млади хора с висока степен на уязвимост, отрицателен опит от взаимоотношенията и травмиращ живот в ранна възраст. Той им помогна да се замислят за и да си обяснят някои от случилите им се неща. Помогна им да придобият увереност и по-силно усещане за ценността им като личности по един приятен начин. Допринесе за постигане на резултати от формалното им обучение. Подходът би могъл да се използва във всички институции за резидентна грижа, а необходимите ресурси са минимални, с изключение на времето, вложено от персонала.

Трудности при изпълнението

Работата по такава чувствителна тема с особено уязвими младежи е винаги трудна, но опитният персонал се справи добре.

Постигнати резултати

Всички младежи дадоха много положителна обратна връзка за проекта и как им е помогнал да разберат някои доста сложни и смущаващи преживявания от миналото. Програмният раздел по-горе също изрежда някои от резултатите. Постигнати са следните резултати от учебната програма:

Осъзнавам, че всеки индивид има уникална смесица от способности и нужди. Давам своя принос общността от моето училище да цени еднакво индивидите и да бъде гостоприемна към всички.

Темата за „идентичността“, изследваща кое ни прави ни индивиди.

Развиване уменията за груповата работа.

Образователният и обслужващият персонал работят заедно с младежите. Модели за подражание.

Оценка на връстници.

Чувството за принадлежност към някаква общност, както по географски, така и по училищен принцип, се изследва и насърчава.

Покана за семействата и гостите да посетят училищната им общност.

Осъзнавам и съм способен да изразя чувствата си и придобивам способност да говоря за тях.

Темата за „идентичността“, изследваща кое ни прави ни индивиди.

Развиване уменията за груповата работа и комуникативните способности.

Автопортрети и кутийки за спомени, насърчаващи размисъла за идентичността и чувствата

Могам да решавам практически проблеми, като прилагам знанието си за мярка, избирам подходящите мерни единици и степента на точност за изпълнение на дадената задача и използвам формула, за да пресметна площта или обема, когато е необходимо.

Използване на основни мерни единици за създаването на кутийки за спомени и храни за проява на гостоприемство.

Приятно ми е да създавам текстове по свой избор и редовно подбирам темата, предназначението, формата и ресурсите така, че да отговарят на нуждите на слушателите.

Стихове на тема идентичност, създадени от млади хора

Размисъл и анализ на извършената работа с фокус върху положителните и отрицателните аспекти на идентичността.

Уникален начин за изява на идентичността посредством текст.

4. Заключение

Този онлайн каталог дава информация за семинарите, проведени в рамките на европейския проект „Alternative Future: Towards the empowerment of children victims of violence in alternative care through a gender-sensitive and child-centred capacity building programme for professionals“, осъществен от шест европейски партньорски организации. От описанието на семинарите, представени в този електронен каталог, е възможно да се направят някои заключения за най-често повтарящите се теми, възприетата методология, главните постигнати резултати и срещнатите трудности, както и някои препоръки за в бъдеще.

Във връзка със засегнатите теми, голямо внимание бе обърнато на въпроса за джендър нормите и стереотипите и превенцията на насилието, основано на пола; семинари по тези теми бяха проведени в България, Германия и Каталуня. Един от основните изводи, възникнали при направената оценка на потребностите е, че в опита на младите хора, живеещи в институции за резидентна грижа, насилието, включително насилието, основано на пола, се е превърнало в нещо нормално. Те нерядко възприемат като нормални интимните взаимоотношения, основани върху собственическото чувство, ревност и контрол. Затова в много центрове за резидентна грижа се смята, че е от основно значение да се работи за превенция на насилието, насилието, основано на пола, и насилието в интимните взаимоотношения. И в много случаи първата стъпка към тази цел е дискусията за джендър стереотипите и джендър ролите, където се подканват младите хора да дискутират кое поведение се смята за подходящо за мъжете/момчетата и за жените/момчетата и какво става с онези, които не се съобразяват с това (това например беше направено в България посредством упражнението „Кутия на половите роли“). В други случаи, като при семинара „Джендър месец“, проведен в център за резидентна грижа в Германия, и на момчетата, и на момичетата беше

предложено да вършат дейности, смятани обикновено за женски (като вечер на красотата) или мъжки (игра на футбол), за да се поставят под въпрос джендър нормите и се насърчи поведение, неподвластно на джендър стереотипите. Един семинар („Като в реалния живот“, осъществен в Австрия) се фокусира върху това как полът взаимодейства с други измерения, като класа, етническа принадлежност, възраст, сексуална ориентация и т. н., за да се допълни размисълът върху джендър стереотипите с интерсекционалните привилегии и неравностойно положение. В някои случаи в центровете за резидентна грижа живееха само момчета или само момичета, но предложените упражнения могат да се изпълняват и в смесени групи.

Като цяло за дейности, свързани с въпросите на пола, с половата идентичност и сексуалната ориентация, е необходим специфичен предварителен тренинг от възпитателите и професионалистите в съответния център за резидентна грижа, тъй като тези теми са свързани с личната им история и поведение. Нещо повече, без специфично обучение не е изключено професионалистите да не се чувстват достатъчно уверени, за да се заемат с толкова деликатни теми. Следователно тренингът е основополагащ компонент за шлифоване на различните роли, които изпълняват професионалистите във връзка с децата и младите хора в институциите за резидентна грижа (например ролята на възпитателите, които живеят в институцията, се различава от ролята на външните специалисти, които са с младите хора само за извършването на определени дейности.)

Други области, засегнати в семинарите, са насърчаването на емоционалното обучение и овластяването, както и създаването на сигурна среда. Тъй като децата и младите хора, живеещи в центрове за резидентна грижа, често са били малтретирани или оставяни без грижи, способността им да се справят с емоциите, чув-

ството им за сигурност и самоуважението им често са изложени на рискове. Различни семинари целят да коригират това положение. Така например в един център за резидентна грижа в Италия бе проведен семинар за подпомагане емоционалното обучение чрез физически упражнения, разиграване на роли, дискусия чрез видеоматериали (анимационния филм „Отвътре навън“), тъй като стана ясно, че на младите хора им е трудно да идентифицират и да контролират многобройните емоции, които преживяват във всекидневието си. Главното предизвикателство с този тип упражнения е, че младежите са склонни да отричат своите емоции, затова е важно да им бъдат дадени различни инструменти, които могат да им помогнат да се отворят, за да разпознаят емоциите си и да се справят с тях.

Други дейности, като „Вълшебният куфар“, осъществена в център за резидентна грижа в Каталуня, целяха да подкрепят самоуважението и овластяването на младите хора, за да им помогнат да се възстановят от преживяното насилие и да освободят живота си от насилието.

Друга сфера, засегната от различни семинари, е създаването на сигурна среда, включително и онлайн, посредством правилното използване на Интернет. В България бе проведен семинар за формирането на сигурна среда посредством упражнения и дискусия на тема какво е сигурна/несигурна среда. Безопасността в Интернет, кибертормозът и онлайн „киберласкателството“ бяха тема също така на различни семинари в Австрия, Италия и Каталуня. Младите хора разкриват много лична информация в Интернет, като име, интереси, снимки, видеоматериали и други данни. Това споделяне на информация може да се окаже опасно и да улесни извършването на различни форми на тормоз както от други младежи, така и от възрастни хора. Въз основа на това разбиране и на резултатите от проучването на потребностите, справянето с насилието

то в социалните мрежи се оформи като чувствителна тема и едно от предизвикателствата пред професионалистите, работещи в институции за резидентна грижа. Като цяло, различни семинари имаха за цел да направят младите хора чувствителни за рисковете, на които се излагат, използвайки Интернет, рискове, които са склонни да игнорират или да отричат, и как да ги избягват.

Бяха използвани различни методи (видеоматериали, анимационни филми, интервюта), целящи да отразят различното поведение, към което са склонни да прибегват младите хора в своя реален и онлайн живот. В един случай, в Австрия, групата бе помолена да разсъждава как полът влияе върху тормоза (видеоматериал за кибертормоз от момичета), докато в Италия бяха използвани анимационни филми, представящи различни реакции към примери на кибертормоз и онлайн „киберласкателство“. Едно от възникналите в тази област предизвикателства се дължи на склонността на младите хора да твърдят, че вече знаят как да се държат в Интернет и как да защитават правото си на уединение, но в действителност поведението им е по-рисково.

Темата за тормоза бе включена в повече от един семинар, защото е доста разпространено преживяване сред юношите като цяло, като жертви и понякога – и като извършители. Също така, понякога младежите в отговор заявяват, че вече знаят как да реагират на проявите на тормоз, тъй като тази тема вече е била засегната в много училищни проекти за увеличаване на осъзнатостта. Но ако използваните дейности успяха да поведат участниците към задълбочаване на дискусията, младите хора обикновено разкриваха съмненията си и дискутираха личния си опит.

Оценката на потребностите, проведена по време на проекта, показва, че (критичното) приемане, познаването на правата и участието са сред най-належащите нуж-

ди на младежите в институциите за резидентна грижа.

Те бяха взети предвид, тъй като семинарите целяха да включат децата директно посредством свободно обсъждане и, в някои случаи, да им дават възможност да предлагат дейности, които да се проведат в институцията за резидентна грижа. Посредством различни упражнения („кутия за анонимни оплаквания“, „столове на желанията и оплакванията“, „комфортни пространства“) семинарите се стремяха от участие върху хартия да преминат към участие, чийто фокус са всекидневните нужди на младите хора.

Методологията, която свърши най-добра работа при провеждането на семинарите, използваше интерактивни инструменти, поощряващи участието, като видеоматериали (филми, анимационни филми, монолози), упражнения, разиграване на роли и т. н. Чувствителни теми като насилието, основано на пола, често се разглеждаха чрез инструменти, поощряващи дискутирането на съответния въпрос без да натежават твърде много, например анимационни филмчета, грижливо подбрани части от филми, монолози, представящи темата по хумористичен начин. Употребата на подходящи инструменти се оказа ключов фактор при провеждането на семинара така, че младите хора да не се почувстват отново като жертви и да се създаде релаксирана атмосфера,

която да им помогне да се почувстват в безопасност и да участват в дискусиите свободно.

Най-накрая, внимателният подбор на бъдещите насоки в работата с младите хора осветли някои ключови моменти. На първо място, необходимостта да се работи за реализирането на правата на детето и постигането на реалното участие на деца, живеещи в центрове за резидентна грижа, като същевременно бъде осигурявана тяхната сигурност и защита, е едно от най-належащите предизвикателства пред професионалиста. Друго особено важна сфера е превенцията на насилието, включително на основаното на пола, тъй като насилието нерядко се приема като нещо нормално в опита на младите хора от централите за резидентна грижа. За тази цел от помощ могат да бъдат дейности, насочени към емоционалното обучение и създаването на безопасна среда. Най-накрая, фокусът върху джендър стереотипите, половата идентичност и превенцията на насилието, основано на пола, се откроява като особено уместен, за да даде на тези млади хора инструменти, които да им помогнат да не възпроизведат или да не стават жертва на насилие и за да правят изборите си в живота не в зависимост от джендър нормите, а в съответствие със своите способности, умения и желания. Надяваме се семинарите, описани тук, да дават ценни примери в тази насока.

Изготвянето на този каталог бе координирано от д-р Ерика Берначи от Istituto degli Innocenti и от д-р Донка Петрова от Фондация „Асоциация Анимус“. Оформлението е реализирано от Лин Гилмор от Children in Scotland.

Следните професионалисти са допринесли за събирането на информацията за добрите практики в каталога: Ели Скамбор, Ана Кирхенгаст (Verein für Männer- und Geschlechterthemen Steiermark); Донка Петрова (Фондация „Асоциация Анимус“.); Мариън Маклауд, Лин Гилмор (Children in Scotland); Таня Абу, Бернард Кьонеке, Томас Виола Рийске (Dissens); Ерика Берначи, Таня Берти, Франческа Ламедика, рафаела Преглиаско (Istituto degli Innocenti); Алба Елвир, Аманда Алексаниан (Fundació Surt).

Информация за партньорите

Асоциирани партньори

Ко-финансиран от ЕС.

Тази публикация е създадена с финансовата подкрепа на Програма „Права, равенство и гражданство“ на Европейския съюз 2014-2020.

Съдържанието на тази публикация е изцяло отговорност на екипа на проекта „Алтернативно бъдеще“ и не следва да се приемат, че отразяват възгледите на ЕК.